

TÜRK SİNEMASI ARAŞTIRMALARININ EVRİMİ: AKADEMİK ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ (1978-2025)

YAZARLAR:

Doç. Dr. Osman Vedüd EŞİDİR

Dr. Gökhan BAK

Bedriye KARADAĞ

EDİTÖR:

Doç. Dr. Mustafa ÖZTUNÇ

TÜRK SİNEMASI ARAŞTIRMALARININ EVRİMİ: AKADEMİK ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ (1978-2025)

YAZARLAR:

Doç. Dr. Osman Vedüd EŞİDİR¹

Dr. Gökhan BAK²

Bedriye KARADAĞ³

EDİTÖR:

Doç. Dr. Mustafa ÖZTUNÇ

DOI: <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.15036161>

¹ Fırat Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, Elazığ/TÜRKİYE, ovesidir@firat.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2029-4758>

² Bağımsız Araştırmacı, Adana/TÜRKİYE, gokhanbak2010@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4520-0930>

³ Milli Eğitim Bakanlığı, Okul Yöneticisi, Adana/TÜRKİYE, bedriyekaradag001@outlook.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-9691-4367>

Copyright © 2025 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or
transmitted in any form or by
any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical
methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of
brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses
permitted by copyright law. Institution of Economic Development and Social

Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TÜRKİYE TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E mail: iksadyayinevi@gmail.com

www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.

Iksad Publications – 2025©

ISBN: 978-625-378-201-6

Cover Design: İbrahim KAYA

March / 2025

Ankara / Türkiye

Size: 16x24cm

ÖNSÖZ

Türk sineması, 20. yüzyılın başlarından itibaren toplumsal dönüşümlerin bir yansıması olarak şekillenmiş, kültürel belleğin inşasında önemli bir rol üstlenmiştir. Sinema, yalnızca bir eğlence aracı olmanın ötesinde, tarihsel, sosyolojik ve estetik bir olgu olarak incelenmesi gereken disiplinler arası bir araştırma alanı haline gelmiştir. Türk sineması, Yeşilçam'dan bağımsız sinemaya, göç ve kimlik temalarından toplumsal cinsiyet çalışmalarına, dijitalleşmeden politik anlatılara uzanan geniş bir yelpazede akademik ilgiyi üzerine çekmiştir. Ancak, bu alanda gerçekleştirilen akademik çalışmaların sistematik olarak ele alınması, üretkenlik eğilimlerinin, akademik işbirliklerinin ve atıf ağlarının detaylı bir şekilde analiz edilmesi gerekliliği bugüne kadar göz ardı edilmiştir.

Bu çalışma, Türk sineması üzerine yapılan akademik araştırmaları bibliyometrik yöntemlerle analiz ederek, bilimsel literatürdeki konumunu belirlemeyi ve araştırmacılara gelecekteki çalışmalar için kapsamlı bir yol haritası sunmayı amaçlamaktadır. Web of Science (WoS) veri tabanında indekslenen akademik yayınlar incelenerek, bilimsel üretkenlik eğilimleri, en etkili yazarlar, akademik işbirlikleri ve en çok çalışılan konular bibliyometrik teknikler aracılığıyla ortaya konmuştur. Böylece, Türk sineması araştırmalarının akademik dünyadaki etkisi nesnel verilere dayanarak değerlendirilmiş, bu alandaki bilgi üretiminin yönelimleri detaylandırılmıştır.

Bu kitabın temel hedeflerinden biri, Türk sineması çalışmalarının zaman içindeki gelişimini analiz ederek, akademik üretkenliği daha sistematik hale getirmek ve literatürdeki eksiklikleri belirleyerek yeni araştırmalara zemin hazırlamaktır. Sinema, kültürel bir anlatı biçimi olduğu kadar akademik bir araştırma alanıdır ve bilimsel çalışmaların yönlendirilmesi, yeni teorik yaklaşımların geliştirilmesi ve metodolojik çeşitliliğin artırılması, bu alandaki akademik ilerlemeyi güçlendirecektir.

Bu kitabın hazırlanmasında katkı sunan tüm akademisyenlere, araştırmacılara ve de özellikle İKSAD Yayınevi yayın editörü İbrahim KAYA'ya teşekkürlerimizi sunarız. Türk sineması çalışmalarına ilgi duyan araştırmacılar, öğrenciler ve sinema üzerine çalışan akademisyenler için bu kitabın önemli bir kaynak olacağına inanıyoruz. Bilimsel üretkenliği artırarak

devam etmesi ve Türk sinemasının akademik alandaki yerinin güçlenmesi dileğiyle...

Doç. Dr. Osman Vedüd EŞİDİR

Dr. Gökhan BAK

Bedriye KARADAĞ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ	v
TABLolar DİZİNİ	vi
TEŞEKKÜR	vii
GİRİŞ	9
1. LİTERATÜR TARAMASI	11
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	18
3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	20
3.1. Veri Toplama Süreci	21
3.2. Veri Analizi ve Görselleştirme	22
3.3. Araştırmanın Evreni, Örneklem ve Sınırlılıkları	22
3.4. Araştırmanın Varsayımları	23
3.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenilirliği	23
4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	24
4.1. Ağ Haritaları	31
4.1.1. Ortak Yazarlık Analizi	31
4.1.1.1. Yazarların Ortak Yazarlık İlişki Analizi	31
4.1.1.2. Kurumların Ortak Yazarlık İlişki Analizi	32
4.1.1.3. Ülkelerin Ortak Yazarlık İlişki Analizi	34
4.1.2. Birlikte Bulunma Analizi	35
4.1.2.1. Anahtar Kelimelerin Birlikte Bulunma Analizi	35
4.1.3. Atıf Analizi	37
4.1.3.1. Belgelerin Karşılıklı Atıf Analizi	37
4.1.3.2. Kaynakların Karşılıklı Atıf Analizi	38

4.1.3.3. Yazarların Karşılıklı Atıf Analizi	40
4.1.3.4. Kurumların Karşılıklı Atıf Analizi	41
4.1.3.5. Ülkelerin Karşılıklı Atıf Analizi	43
4.1.4. Bibliyografik İlişki Analizi	45
4.1.4.1. Belgelerin Bibliyografik İlişki Analizi	45
4.1.4.2. Kaynakların Bibliyografik İlişki Analizi	47
4.1.4.3. Yazarların Bibliyografik İlişki Analizi	48
4.1.4.4. Kurumların Bibliyografik İlişki Analizi	50
4.1.4.5. Ülkelerin Bibliyografik İlişki Analizi	51
4.1.5. Birlikte Atıf Analizi	53
4.1.5.1. Atıf Yapılan Referansların Birlikte Atıf İlişki Analizi	54
4.1.5.2. Atıf Yapılan Kaynakların Birlikte Atıf İlişki Analizi	56
4.1.5.3. Atıf Yapılan Yazarların Birlikte Atıf İlişki Analizi	58
SONUÇ VE ÖNERİLER	59
KAYNAKLAR	62

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. WoS Veri Tabanında Türk Sineması Konulu Akademik Çalışmaların Sayısını Gösterir Ekran Görüntüsü.....	21
Şekil 2. WoS Veri Tabanında Türk Sineması Konulu Akademik Çalışmalar ve Atıf Dağılımları.....	25
Şekil 3. Yazarların Ortak Yazarlık Ağ Haritası.....	32
Şekil 4. Kurumların Ortak Yazarlık Ağ Haritası.....	33
Şekil 5. Ülkelerin Ortak Yazarlık Ağ Haritası.....	35
Şekil 6. Anahtar Kelimelerin Birlikte Bulunma Ağ Haritası.....	36
Şekil 7. Belgelerin Karşılıklı Atıf Ağı Haritası.....	38
Şekil 8. Kaynakların Karşılıklı Atıf Ağı Haritası.....	40
Şekil 9. Yazarların Karşılıklı Atıf Ağı Haritası.....	41
Şekil 10. Kurumların Karşılıklı Atıf Ağı Haritası.....	43
Şekil 11. Ülkelerin Karşılıklı Atıf Ağı Haritası.....	44
Şekil 12. Belgelerin Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritası.....	46
Şekil 13. Kaynakların Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritası.....	48
Şekil 14. Yazarların Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritası.....	49
Şekil 15. Kurumların Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritası.....	51
Şekil 16. Ülkelerin Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritası.....	53
Şekil 17. Atıf Yapılan Referansların Birlikte Atıf İlişkilerini Gösteren Ağ Haritası.....	55
Şekil 18. Atıf Yapılan Kaynakların Birlikte Atıf İlişkilerini Gösteren Ağ Haritası.....	57
Şekil 19. Atıf Yapılan Yazarların Birlikte Atıf İlişkilerini Gösteren Ağ Haritası.....	59

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. WoS Veri Tabanında Türk Sineması Konulu Akademik Çalışmaların WoS Kategorilerine Göre Dağılımları.....	26
Tablo 2. WoS Veri Tabanında Türk Sineması Konulu Akademik Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımları.....	27
Tablo 3. WoS Veri Tabanında Türk Sineması Konulu Akademik Çalışmaların Türlerine Göre Dağılımları.....	28

TEŞEKKÜR

Bu kitabın yayınlanmasına olan katkıları için İksad Yayınevi çalışanlarına ve
İbrahim Kaya'ya teşekkür ederiz.

GİRİŞ

Sinema, toplumsal hafızanın korunmasında, kimlik inşasında ve kültürel değişimlerin aktarılmasında önemli bir sanatsal ve akademik alan olarak kabul edilmektedir. Sinema çalışmaları, toplumsal dönüşümleri anlama noktasında önemli bir referans çerçevesi sunarken, sinema tarihini ve kültürel üretimi disiplinler arası bir perspektifle ele almaktadır. Türkiye’de sinema, 20. yüzyılın başlarından itibaren önemli bir sanatsal ifade biçimi olarak gelişmiş, özellikle Yeşilçam dönemi, bağımsız sinema, dijital dönüşüm, toplumsal cinsiyet çalışmaları, göç sineması ve politik anlatılar gibi çeşitli temalar etrafında şekillenmiştir. Türk sinemasının bu çeşitliliği, hem ulusal hem de uluslararası akademik çalışmalarda ele alınmasını sağlamış, ancak bu çalışmalara ilişkin sistematik bir değerlendirme yapılmamıştır. Bu bağlamda, alandaki mevcut literatürün kapsamlı olarak değerlendirilmesi, Türk sineması çalışmalarının uluslararası akademideki konumunun netleştirilmesi açısından önemlidir.

Türk sinemasının 1895-1922 yıllarını kapsayan erken dönemi, Osmanlı İmparatorluğu’ndaki sosyal, politik ve kültürel dinamiklerle şekillenmiş, sinemanın ilk yıllarında yabancı film gösterimleri ağırlık kazanmıştır. Ancak, II. Meşrutiyet sonrası (1908) dönemde, sinema yerel yapımcılar tarafından da bir anlatı aracı olarak kullanılmaya başlanmış ve özellikle I. Dünya Savaşı yıllarında (1914-1918) propaganda amacıyla işlevselleştirilmiştir. Osmanlı’daki çeşitli yardım cemiyetleri, sinemanın kamu yararına kullanılmasına öncülük etmiş, bu bağlamda film yapım süreçleri ile toplumsal belleğin inşasında rol oynamıştır. Sessiz sinema dönemi (1895-1922), Türkiye’de sinemanın sanatsal ve politik bir ifade biçimi olarak nasıl evrildiğini anlamak açısından kritik bir aşama olarak değerlendirilmelidir (Özuyar, 2017). Bu dönem üzerine gerçekleştirilen yeni araştırmalar, sinemanın Osmanlı toplumundaki kültürel etkilerini anlamak adına daha geniş perspektifler sunabilir.

Türk sinemasının gelişim sürecine ilişkin yapılan bir araştırmada, hareketli görüntünün keşfinden kısa bir süre sonra sinema aygıtının Osmanlı topraklarına ulaştığı ve ilk film gösterimlerinin 1896 yılında başladığı tespit edilmiştir. Ancak, sinemanın uzun süre üretimden ziyade tüketim biçimi olarak görülmesinde teknolojik altyapı ve nitelikli insan gücünün eksikliği etkili olmuştur. Ayrıca Osmanlı ve erken Cumhuriyet döneminde sinemanın gelişimini engelleyen sansür, ekonomik ve siyasi faktörlerin varlığı belirtilmiştir. Özel sektörün 1920’lerde devreye girmesiyle bu engeller aşılmaya başlanmış olsa da tarihsel anlatıların genellikle ideolojik olarak çerçevelendiği ve bu durumun, Atatürk’ün hayatına dair sinema projelerinin

sınırlı kalmasının nedenlerinden biri olduğu sonucuna varılmıştır (Önder ve Baydemir, 2005). Bu doğrultuda, Türk sinemasının siyasal ideolojilerin aktarımında işlev gördüğü, tarihsel çalışmaların merkezinde yer almaktadır.

1980 darbesi sonrası Türkiye’de sinema sektörü büyük bir durgunluk yaşamış, sinema dernekleri kapatılmış ve Yeşilçam sistemi çökmüştür. Birçok sinemacı işsiz kalırken, bazıları televizyona yönelmiş, bazıları ise meslek değiştirmiştir. Aynı dönemde, Hollywood’un küresel pazarlama stratejileri sayesinde Türk seyircisi Amerikan filmlerine ilgi göstermiştir. 1990’ların ortalarına kadar yaşanan durgunluk, bağımsız sinemacıların düşük bütçeli üretimleri ve popüler bazı yapımlarla aşılmaya başlanmıştır. 2000’lerden itibaren bağımsız sinemanın yükselişi ve yeni yapım-pazarlama teknikleriyle birlikte Türk sinemasının seyirci kitlesi genişlemiştir (Sayıcı, 2018). Bu gelişmeler, Türk sinemasında tematik çeşitlenme ve anlatı olanaklarının artmasına katkı sağlamıştır.

Türk sinemasının tarihsel gelişimi, Osmanlı döneminden günümüze kadar sürekli bir dönüşüm içinde olmuştur. Erken dönem sinemada, Batı etkisi ve geleneksel tema sanatlarının sentezi ön planda iken, 1960’lardan itibaren Yeşilçam ile endüstriyel bir kimlik kazanılmıştır. Yeşilçam sonrası dönemde televizyonun yaygınlaşması ve toplumsal değişim, sinemada yeni anlatı biçimlerini beraberinde getirmiştir. Son yıllarda bağımsız yönetmenlerin etkisiyle Türk sineması anlatı yapılarında, iktidar ilişkilerinin temsillerinde ve eleştirel söylem üretiminde önemli dönüşümler yaşamıştır (Saydam, 2020). Bu dönüşümler, Türk sinemasının yeni ifade biçimlerini ve söylem alanlarını uluslararası akademik ilginin odağına taşımıştır.

Türk sineması üzerine yapılan akademik çalışmaların sistematik olarak incelenmesi, literatürde hangi temaların öne çıktığını ve hangi boşlukların bulunduğunu netleştirerek, disiplinler arası akademik üretkenliğin artırılmasına katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, bibliyometrik analiz yöntemiyle akademik üretimin ve iş birliklerinin belirlenmesi, alanın daha derinlemesine anlaşılmasına olanak tanımaktadır. Bu durum, Türk sineması akademisinin küresel akademik çevrelerle daha güçlü bağlar kurmasını kolaylaştıracaktır.

Sonuç olarak, Türk sinemasının akademik literatürde sistematik olarak incelenmesi, alanın tarihsel ve kültürel açıdan daha iyi anlaşılması için önemlidir. Bu çalışma ile akademik üretkenlik eğilimlerinin, iş birliklerinin ve disiplinler arası çalışmaların detaylandırılması amaçlanmıştır. Böylelikle Türk sinemasının hem akademik hem de toplumsal boyuttaki işlevlerinin netleştirilmesi ve gelecekteki çalışmalar için yeni araştırma yönelimlerinin oluşturulması mümkün olacaktır. Bu çalışma, Türk sinemasının akademik

görünürlüğüne ve disiplinler arası çalışmaların gelişimine önemli katkılar sağlayacaktır.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Yapılan literatür taramasında birçok türde Türk sineması ile ilgili akademik çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmalarda Türk sinemasının farklı yönleri ele alınmış, literatüre kazandırılmıştır.

2005 yılında yapılan bir araştırmada, Türk sinemasının başlangıcından 1939 yılına kadar geçirdiği tarihsel süreç belgelerle incelenmiş ve bu dönemde diğer ülke sinemalarından nasıl etkilendiği değerlendirilmiştir. Çalışmada, Osmanlıca ve Türkçe kaynakların yanı sıra arşiv belgelerinden yararlanılarak, sinema alanındaki gelişmeler kronolojik olarak ele alınmıştır. Araştırma, Atatürk'ün sinema politikalarına bakış açısını da irdeleyerek, tarihçiler ve iletişimciler için önemli bir kaynak sunduğu sonucuna varmıştır (Önder ve Baydemir, 2005). Bu bulgular, erken dönem Türk sinemasındaki politik yönelimlerin anlaşılmasına katkı sunmaktadır.

2006 yılında yapılan bir araştırmada, Türk sinema tarihinde ilk sansür kararına dair yaygın kabul gören bilgilerin yeterince sorgulanmadığı belirlenmiştir. Çalışma, yeni belgeler sunarak daha önce ileri sürülen sansür iddialarının ampirik kanıtlarla çürütülebileceğini ortaya koymuştur. Ayrıca, sinema tarihçileri tarafından aktarılan sansür tartışmalarının kavramsal eksiklikler barındırdığı sonucuna varılmıştır (Öztürk, 2006). Bu çalışma, sansür tarihinin yeniden değerlendirilmesinde kritik bir rol üstlenmektedir.

2007 yılında yapılan bir araştırmada, yapım-dağıtım bütünleşmesinin sinema endüstrisindeki önemine vurgu yapılmış ve 1990 sonrası Türk sinemasında dağıtım sektörünün gelişimi incelenmiştir. Çalışmada, Hollywood'un küresel pazarlardaki dağıtım hakimiyetinin Türk sineması üzerindeki etkileri ele alınmış ve 1980'lerin sonlarından itibaren dağıtım sektörünün büyük ölçüde yabancı stüdyoların kontrolüne geçtiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, 1990'ların ikinci yarısında yerli yapımların seyirci çekmeye başlamasıyla birlikte Türk sinemasında bağımsız dağıtım ağlarına duyulan ihtiyacın arttığı ve bu alanda bazı gelişmelerin yaşandığı tespit edilmiştir (Erus, 2007). Böylelikle dağıtım yapısının, Türk sinemasının uluslararası rekabet gücüyle doğrudan bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır.

2008 yılında yapılan bir araştırmada, 1990 sonrası Türk sinemasında erkeklik temsillerinin nasıl şekillendiği incelenmiştir. Araştırma sonucunda, geleneksel erkeklik tanımlarının toplumsal dönüşümlerle birlikte kriz içerisine

girdiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda, sinemanın toplumsal bilinçle olan ilişkisi göz önüne alındığında, söz konusu krizin sinemasal eserlere de yansıdığı tespit edilmiştir. Çalışmada, Yazı Tura filmi örneklem olarak ele alınmış ve filmde eril krizin çeşitli yönleriyle temsil edildiği ortaya konmuştur (Oktan, 2008). Bu sonuçlar, toplumsal cinsiyet rollerindeki dönüşümlerin sinema yoluyla nasıl görünür kılındığını göstermektedir.

2009 yılında gerçekleştirilen bir araştırmada, Türk sinemasının erken dönemlerinde tanınmış edebi eserlerden uyarlamalar yaparak başarı elde etmeye çalıştığı belirtilmiştir. Söz konusu çalışmada, özellikle Türk sinemasında uyarlanan romanlara odaklanılmış ve yönetmenlerden ziyade eserlerin kendisi analiz edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda, senaryo yazarlarından çok, uyarlanan romanların popülerlik açısından sinemaya katkı sağladığı ifade edilmiştir. Ayrıca, Türk filmlerinin görsel anlatımdan ziyade sözel anlatıma dayanmasında, bu romanların etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Arslantepe, 2009). Bu durum, edebiyattan sinemaya uyarlamaların kültürel etkileşimdeki önemini göstermektedir.

2010 yılında yapılan bir çalışmada, Türk sinemasında işçi sınıfının temsili incelenmiştir. Araştırma sonucunda, 1950'lerden itibaren başlayan ticarileşme süreciyle birlikte işçi karakterlerinin sinemada yer almaya başladığı, ancak 1980 sonrasında neoliberal politikaların etkisiyle bu temsillerin azaldığı tespit edilmiştir. Çalışmada, işçilerin gündelik yaşamlarının ve sorunlarının genellikle arka planda kaldığı, yalnızca birkaç istisnai örnekte bu konuların detaylı bir şekilde ele alındığı sonucuna varılmıştır (Hepkon ve Şakı Aydın, 2010). Bu yaklaşım, toplumsal sınıfların sinemadaki görünürlüğünün ekonomik ve politik dalgalanmalara bağlı olarak değiştiğini ortaya koymaktadır.

2010 yılında gerçekleştirilen başka bir araştırmada, Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde sinemanın yarı-resmi hayır kurumları aracılığıyla desteklenmesi ve ilk belge ve kurmaca filmlerin yapım süreci ele alınmıştır. Söz konusu çalışmada, özellikle Müdafaa-i Milliye Cemiyeti (MMC) ve Malulin-i Guzzata Muavenet Heyeti'nin (Malul Gaziler Heyeti, MGMH) film yapımlarına odaklanılmış ve bu kuruluşların, savaş yıllarının getirdiği siyasal ve ekonomik koşullar çerçevesinde sinemayı bir gelir kaynağı olarak değerlendirdiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, dönemin edebi ve görsel malzemesinde baskın olan siyasal propaganda unsurunun, sinema alanında aynı ölçüde belirgin olmadığı sonucuna varılmıştır (Çeliktemel Thomen, 2010). Böylece, yarı-resmî kurumların sinemayı propaganda dışında gelir aracı olarak da gördüğü anlaşılmaktadır.

2011 yılında yapılan bir araştırmada, 1970-1980 yılları arasında çekilen Türk filmlerinin tür bazında incelenerek dönemin siyasal, ekonomik ve toplumsal yapısıyla ilişkilerinin ortaya konduğu belirlenmiştir. Çalışmada, bu dönemde yaşanan siyasal krizler, ekonomik çalkantılar ve televizyonun yaygınlaşmasının sinema sektörünü derinden etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca, Türk sinemasında tür çalışmalarının derinleştirilmesi gerektiği vurgulanmış ve toplumsal olaylarla sinema türleri arasındaki bağlantıların incelenmesinin sinema tarihini anlamada önemli olduğu sonucuna varılmıştır (Yıldıran Önk, 2011). Bu bulgular, dönemsel sinema türlerinin sosyo-politik koşullara göre şekillendiğini gözler önüne sermektedir.

2012 yılında yapılan bir araştırmada, dijitalleşmenin Türk sineması üzerindeki etkileri incelenmiş ve bu dönüşümün üretim, dağıtım ve izleyici eğilimlerinde önemli değişimlere yol açtığı sonucuna varılmıştır. Çalışmada, özel televizyon kanallarının yaygınlaşması, reklam sektöründeki gelişmeler ve yerel ile uluslararası fonların sağladığı destekler sayesinde Türk sinemasının teknolojik anlamda büyük bir ilerleme kaydettiği tespit edilmiştir. Ayrıca, dijital teknolojinin yaygınlaşmasıyla birlikte, film üretim sürecinin daha erişilebilir hale geldiği, ancak bu durumun sinema kalitesi ve sektör dinamikleri açısından tartışmalara yol açtığı belirtilmiştir (Ormanlı, 2012). Bu çalışma, teknolojik ilerlemenin sinema sektörünün yapısal dönüşümünü nasıl hızlandırdığını göstermektedir.

2012 yılında yapılan bir başka araştırmada, Milli Sinema akımının, Türk sinemasında daraltılmış dini temsillerin İslamcılık düşüncesi doğrultusunda şekillenen bir formu olduğu ve Türk İslamcılığının tarihsel gelişimiyle paralel bir seyir izlediği tespit edilmiştir. Çalışmada, Milli Sinema'nın farklı dönemlerde değişen tematik ve ideolojik yaklaşımlar sergilediği, bu çerçevede üç ayrı evreye ayrılabilceği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, bu akımın, ana akım Türk sinemasından tamamen kopuk olmadığı ancak yönetmenlerin sinema anlayışları ve tematik farklılıklar nedeniyle ayrı bir kategoriye yerleştirildiği belirlenmiştir (Yenen, 2012). Böylelikle, dini temsillerin sinemada geçirdiği dönüşümün ideolojik altyapısı daha net biçimde açığa çıkmaktadır.

2013 yılında yapılan bir araştırmada, Osmanlı İmparatorluğu'nda sinema tarihinin sadece üstten tarih yaklaşımıyla ele alınamayacağı incelenmiştir. Araştırma sonucunda, sinemanın Osmanlı topraklarına girdiği dönemde altyapı eksiklikleri, dış güçlerin etkisi ve yerel iktidarların merkez karşısındaki konumları gibi unsurların, sinema üzerindeki denetim ve sansür uygulamalarının etkinliğini azalttığı vurgulanmıştır. Ayrıca, toplumsal dinamiklerin ve halkın geliştirdiği stratejilerin, yukarıdan alınan kararların her

zaman beklenen şekilde uygulanmasını engellediği ortaya konmuştur (Öztürk, 2013). Bu durum, Osmanlı toplumunda sinema faaliyetlerinin çok katmanlı bir güç mücadelesi içinde şekillendiğini göstermektedir.

2014 yılında yapılan bir çalışmada, Türkiye’de akademik sinema yazınının profili bibliyometrik yöntemle incelenmiş ve 2002-2011 yılları arasında yedi akademik dergide yayımlanan 178 sinema makalesi analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, yılda ortalama 18 sinema makalesinin yayımlandığı ve bunların ilgili dergilerde %11,1 oranında yer aldığı tespit edilmiştir. Sinema araştırmalarında en çok kurmaca yapımlar ve Türk sineması ele alınırken, biçim ve biçem analizleri ile sosyolojik yöntemlerin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmüştür. Buna karşın, göstergebilim ve psikanaliz gibi klasik çözümleme yaklaşımlarının artık tercih edilmediği belirlenmiştir (İnceoğlu, 2014a). Araştırma, akademik sinema yazınının yöntemsel değişimini ve konu tercihlerini istatistiksel verilerle ortaya koymaktadır.

2014 yılında gerçekleştirilen bir başka çalışmada, 1985-2013 yılları arasında Türkiye’de sinema alanında tamamlanan 199 doktora ve sanatta yeterlilik tezi bibliyometrik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırmada, tezlerin yıllara bağlı değişimi, ait oldukları akademik disiplinler, incelenen konular, teorik ve eleştirel yaklaşımlar, ele aldıkları yapımların çeşitleri, farklı bölgelere özgü sinemalar, yazıldıkları diller ve kullanılan anahtar terimler detaylı biçimde incelenmiştir. Bulgular, özellikle son yıllarda bu alandaki çalışmaların önemli ölçüde arttığını, akademik yaklaşımlar arasında disiplinler arası yöntemlerin yaygınlık kazandığını ve toplumsal perspektifin giderek daha fazla öne çıktığını göstermiştir. Bunun yanı sıra, Türkiye sinemasına ilişkin araştırmaların gün geçtikçe arttığı da ortaya konmuştur (İnceoğlu, 2014b). Bu bulgular, lisansüstü düzeyde sinema araştırmalarının hızla çeşitlendiğini ve derinleştiğini göstermektedir.

2014 yılında yapılan bir diğer araştırmada, 1960-1980 yılları arasındaki toplumsal, ekonomik ve siyasi değişimlerin Türk sinemasına yansımaları incelenmiştir. Çalışmada, bu dönemin Türk sinemasında kendine özgü bir kimlik oluşturma süreci olarak değerlendirildiği ve toplumsal endişelere odaklanan filmlerle şekillendiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, Halit Refiğ’in Gurbet Kuşları, Yücel Çakmaklı’nın Birleşen Yollar ve Yılmaz Güney’in Umut filmlerinin, dönemin sosyolojik dinamiklerini en iyi yansıtan yapımlar arasında olduğu belirlenmiştir (Tugen, 2014). Böylelikle, döneme ait filmlerin sosyolojik arka planının belirgin biçimde öne çıktığı anlaşılmaktadır.

2015 yılında gerçekleştirilen bir çalışmada, Yeni Türk Sineması’nın 1980’li yılların toplumsal dinamikleri içinde yetişmiş bir grup yönetmenin,

1990'lı yıllarda Yeşilçam Sineması'na eleştirel bir yaklaşım geliştirerek kendi sinema dillerini oluşturmasıyla şekillendiği ifade edilmiştir. Söz konusu araştırmada, bu yönetmenlerin Yeşilçam'ın estetik ve ideolojik yapısından farklı bir çizgide konumlandıkları ve yapım süreçlerini büyük ölçüde uluslararası fonlar veya kişisel girişimlerle finanse ederek bağımsız bir sinema anlayışı benimsedikleri belirtilmiştir. Ayrıca, bu bağımsızlıklarının, daha önce Türk sinemasında ele alınmamış ya da geleneksel bakış açısıyla işlenmiş konuları farklı ve eleştirel bir perspektifle yeniden yorumlamalarına olanak sağladığı sonucuna varılmıştır (Erbalaban Gürbüz, 2015). Bu bulgular, Yeni Türk Sineması'nın özgün ve eleştirel bir sinema dili yaratmasında ekonomik ve ideolojik faktörlerin önemini ortaya koymaktadır.

2016 yılında yapılan bir çalışmada, göç olgusunun Türk sinemasında nasıl ele alındığı incelenmiştir. Araştırma sonucunda, göç temalı filmlerde kimlik çatışması, yabancılaşıma ve ötekileştirme gibi konuların öne çıktığı ve bu anlatımların sosyal ve kültürel değişim süreçleriyle ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır (Osmanoğlu, 2016). Böylelikle, göç anlatılarının sinemadaki temsili, toplumsal kimlik ve aidiyet sorunlarının farklı perspektiflerden yansıtılmasına olanak sağlamaktadır.

2017 yılında yapılan bir araştırmada, yaşlıların medya tarafından genellikle görmezden gelindiği veya gerçekte olduklarından farklı bir şekilde temsil edildikleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda, yaşlıların medyada yeterince yer almadığı, eksik veya yanlış temsillerle sunulduğu ve bu durumun toplumsal algılar üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. (Kuruoğlu ve Salman, 2017). Bu çalışma, sinemada toplumsal dezavantajlı grupların temsiline dair önemli bir boşluğa işaret etmektedir.

2018 yılında yapılan bir araştırmada, Türk Sinema Tarihi'nin klasik dönemi olarak tanımlanan 1895-1939 yılları arasındaki süreç ele alınarak, Türkiye'ye sinemanın giriş ve gelişimi, yerli ve yabancı kurumların faaliyetleri, sinemanın toplum ve devletle ilişkileri gibi konular incelenmiş; taşradaki sinema etkinliklerinin ise yeterli belge bulunamadığından mikro tarih çalışmalarıyla daha kapsamlı şekilde ortaya konulması gerektiği ifade edilmiştir (Beyoğlu, 2018). Bu tespit, bölgesel sinema pratiklerine dair eksik kalmış noktaların mikro tarih yöntemleriyle doldurulabileceğini göstermektedir.

2019 yılında yapılan bir çalışmada, Türk sinemasında gazeteci kimliğinin tarihsel süreç içinde nasıl temsil edildiği incelenmiştir. Araştırma sonucunda, 1960'lı yıllardan 1980'lere kadar gazetecilerin sinemada idealist, kamusal sorumluluk bilincine sahip ve hak arayışında kararlı bireyler olarak

yansıtıldığı tespit edilmiştir. Ancak, 1980 sonrası neoliberal politikaların etkisiyle gazeteci karakterlerinin itibarsızlaştırıldığı, ticari kaygılarla hareket eden, çıkar ilişkilerine dayalı bir medya düzeni içinde konumlandırıldığı görülmüştür. Özellikle 2000’li yıllardan itibaren medya sektöründeki dönüşümün sinemaya da yansıdığı ve gazetecilik mesleğinin, etik değerlerden uzaklaşan, manipülatif bir kimlik ile temsil edilmeye başlandığı sonucuna varılmıştır (Arık ve Akgün, 2019). Böylece, sinemada gazeteci imgesinin toplumsal ve politik dönüşümlerle paralel bir değişim sergilediği anlaşılmaktadır.

2020 yılında yapılan bir araştırmada, Türkiye’de sinema endüstrisinin tarihsel gelişimi incelenmiş ve bu sürecin belirli dönemlere ayrılarak analiz edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Çalışmada, Osmanlı’nın son döneminden günümüze uzanan süreç beş temel başlık altında ele alınmış, özellikle Yeşilçam döneminin sinema sektöründe önemli bir kırılma noktası oluşturduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, 1990’lı yıllardan itibaren sinema üretim, dağıtım ve gösterim pratiklerinde meydana gelen değişimlerin, Yeni Türk Sineması olarak adlandırılan yeni bir dönemin oluşmasına zemin hazırladığı tespit edilmiştir. Araştırma, Türk sinemasının dönüşümünü anlamak için endüstri odaklı bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya koymuştur (Saydam, 2020). Böylelikle, Türk sinemasının dönemsel ayrımlarla incelenmesinin endüstriyel dönüşümün izini sürmeye yardımcı olduğu tescillenmektedir.

2021 yılında gerçekleştirilen bir çalışmada, dijitalleşme sürecinin sinema sektörüne etkisinin giderek daha belirgin hale geldiği vurgulanmıştır. Araştırmada, dijital dönüşümün sinema filmlerinin yapım, dağıtım ve gösterim süreçlerinde köklü değişimlere yol açtığı belirtilmiş, özellikle dijital animasyon ve görsel efekt teknolojilerinin kullanımının bu dönüşümü hızlandığı ifade edilmiştir. Hollywood sinemasında yaygınlaşan bu teknolojilerin, son yıllarda Türk sinemasında da önemli bir yer edinmeye başladığı sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, Türk sinemasında dijital animasyon ve görsel efektlerin kullanımının, yapısal ve içeriksel farklılıkları beraberinde getirdiği ve bu değişimlerin bilimsel açıdan incelenmesi gereken önemli bir konu olduğu ortaya konulmuştur (Kozan, 2021). Bu durum, Türk sinemasının küresel teknolojik trendler doğrultusunda nasıl evrildiğini gözler önüne sermektedir.

2022 yılında gerçekleştirilen bir araştırmada, Türkiye’de bilim kurgu sineması üzerine yapılmış lisansüstü tezler incelenmiş ve bu çalışmalar bibliyometrik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, bilim kurgu sinemasına yönelik akademik ilginin arttığını ve bu alandaki araştırma eğilimlerinin belirginleştiğini göstermiştir. Çalışma, konuya yönelik araştırma

yapmayı düşünen akademisyenler için yönlendirici veriler sunarak, alandaki akademik birikime katkı sağlamıştır (Candan, 2022). Bu artan ilgi, Türk sinemasında tür çeşitliliğinin ve geleceğe yönelik anlatıların önem kazandığını göstermektedir.

2023 yılında gerçekleştirilen bir araştırmada, Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı'nda yapılan göstergebilim temelli lisansüstü tezler sistematik olarak incelenmiş ve bu çalışmalar bibliyometrik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırmada, göstergebilim yaklaşımının hangi alanlarda yoğunlaştığı belirlenmiş ve tezlerin yıllara, üniversitelere, danışman profillerine ve dil özelliklerine göre dağılımı analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, göstergebilim araştırmalarının zaman içinde nasıl evrildiğini ortaya koymuş ve gelecekteki çalışmalar için öneriler sunmuştur. Çalışma, bu alanda araştırma yapmayı planlayan akademisyenlere kapsamlı bir çerçeve sağlayarak akademik üretimin yönelimlerini haritalandırmıştır (Aker vd., 2023). Böylelikle, göstergebilim temelli incelemelerin çok boyutlu araştırma alanlarına uzanabildiği anlaşılmaktadır.

2024 yılında yapılan bir araştırmada, Türk dizileri konulu akademik çalışmaların bibliyometrik özellikleri incelenmiş ve bu alandaki akademik üretimin yıllara, türlere, yazarlara, indekslere ve ülkelere göre dağılımı analiz edilmiştir. Çalışmada, en fazla akademik çalışmanın 2021 yılında yazıldığı, en fazla atıfın ise 2023 yılında yapıldığı belirlenmiştir. WoS veri tabanındaki çalışmaların büyük ölçüde İngilizce ve SSCI indeksinde yayımlandığı, en fazla akademik üretime sahip araştırmacının ise Kaptan, Yeşim olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, VOSviewer yazılımıyla oluşturulan ağ haritaları, farklı kurumların, yazarların ve ülkelerin ortak yazarlık ilişkisi içerisinde olduklarını ortaya koymuştur (Eşidir vd., 2024). Bu veriler, Türk dizileri konusunda uluslararası akademik işbirliklerinin giderek arttığını yansıtmaktadır.

En güncel araştırmalar arasında yer alan bir çalışmada, sinemanın iktidar ilişkilerini tarihsel süreç içinde nasıl temsil ettiği incelenmiştir. Çalışmada, Türk sinemasında iktidar temasının dönüşümü ele alınarak, 1990'lı yılların sonlarından 2000'li yıllara kadar eril tahakkümün baskın olduğu, ancak 2000'li yıllardan itibaren iktidarın farklı biçimlerde sunulmaya başlandığı tespit edilmiştir. Ferit Karahan'ın Okul Tıraşı (2021) ve Fikret Reyhan'ın Çatlak (2020) filmleri içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve karakterlerin otorite figürlerinin iradesine bağlı olarak şekillendiği ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda, mekânsal unsurların iktidar ilişkilerini pekiştirici bir işlev üstlendiği ve bu filmlerin otorite sahiplerinin gücünü meşrulaştıran yapılar sunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Dugan, 2025). Bu çalışma, sinemada iktidar ve

mekân ilişkisini sorgulayan yeni bakış açıları geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Sonuç olarak, Türk sineması literatürüne ilişkin yapılan bu kapsamlı tarama; tarihsel bağlam, kuramsal yaklaşımlar, üretim-dağıtım-gösterim yapıları, tematik incelemeler, toplumsal cinsiyet, kimlik ve politik temsiller gibi çok yönlü konuların akademik çalışmalarda ele alındığını göstermektedir. Bu çeşitlilik, hem disiplinler arası araştırmalara olan ihtiyacı hem de alanın farklı perspektiflerden zenginleştirilebileceğini ortaya koymaktadır. Literatürdeki yeni yönelimler, dijitalleşme ve küreselleşmenin Türk sineması üzerindeki etkilerini daha detaylı incelemenin önemini vurgularken, daha önce ele alınmamış ya da yeterince incelenmemiş konular için de kapsamlı bir araştırma zemini sunmaktadır. Bu bağlamda, gelecek çalışmaların yeni teorik çerçeveler ve yöntemler ışığında ilerlemesi, Türk sineması araştırmalarının akademik derinliğini ve uluslararası görünürlüğünü artırma potansiyeline sahiptir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bibliyometrik analiz, araştırmaların nicel yöntemlerle değerlendirilmesini sağlayarak, belirli bir alandaki bilimsel çalışmaların gelişim sürecini anlamaya yardımcı olan bir tekniktir (Castillo-Vergara vd., 2018:1). Bu yöntem, ele alınan kavramların sınıflandırılması ve karşılaştırılması açısından önemli bir analitik araç olup, günümüzde akademik yayıncılıkta sıkça başvurulmuş bir yöntem haline gelmiştir (Pritchard, 1969:348). Bibliyometri alanındaki ilk akademik çalışmalar 1950’lerde başlamış (Wallin, 2005:261), ancak yöntemin yaygınlaşması ve sistematik bir şekilde uygulanması özellikle 1990’lı yıllardan itibaren hız kazanmıştır (Al, 2008). Bu süreç, bibliyometrik analizlerin disiplinler arası akademik araştırmalarda kullanıldığı dönüm noktalarından biri olarak kabul edilmektedir.

Bibliyometrik analiz, akademik yayınların belirli zaman dilimlerindeki dağılımını inceleyerek, literatürdeki eğilimleri ve değişimleri ortaya koymaktadır (Demir Askeroğlu, 2018:191). Bunun yanı sıra, bilimsel çalışmaların mevcut durumunu belirlemenin ötesinde, gelecekteki akademik yönelimleri de tahmin etmeye yardımcı olmaktadır (Eşidir ve Gültekin, 2023:64). Akademik literatürde bibliyometrik analiz, içerik analizi ve doküman incelemesinden farklı olarak, belirli bir alanın çalışma dinamiklerini, bilimsel iş birliklerini ve araştırma yeniliklerini tespit etme işlevine sahiptir (Karagöz ve Şeref, 2019:135). Bu yönüyle bibliyometrik analiz, akademik strateji ve politika geliştirmede kritik bir rehber konumundadır.

Bu yöntemin uygulanmasında atıf sayıları, yayın yapılan dergilerin etki faktörleri, anahtar kelimeler ve bilim insanlarının üretkenliği gibi değişkenler temel alınmaktadır (Al ve Coştur, 2007). Türkiye’de bibliyometrik analiz yöntemiyle gerçekleştirilen ilk çalışma A. Kemal Özönü tarafından 1970 yılında yapılmış olup, bu çalışma sonrası bibliyometri alanında yapılan araştırmalar 1990’lı yıllara kadar sınırlı kalmıştır (Al, 2008). Ancak, 21. yüzyılda akademik yayıncılıkta yaşanan dijital dönüşüm ile birlikte bibliyometrik analiz çalışmalarında büyük bir artış gözlenmiştir. Böylelikle, bibliyometrik yöntemlerin akademik araştırmalarda yaygın kullanımının, modern bilim topluluklarının veriye dayalı yaklaşımını güçlendirdiği söylenebilir.

Araştırmamız kapsamında, veri toplama süreci Web of Science (WoS) veri tabanından sağlanmış olup, literatür taraması belirli akademik kriterlere göre sistematik bir şekilde gerçekleştirilmiştir (Zupic ve Čater, 2015:429). Bibliyometrik analizlerde yaygın olarak kullanılan veri tabanları arasında Web of Science ve Scopus yer almakta olup, bu veri tabanları aracılığıyla elde edilen veriler bilimsel yayın politikalarının belirlenmesine katkı sağlamaktadır (Kızıloğlu, 2022:460). Web of Science veri tabanı, literatürde yapılan atıfların güvenilir bir şekilde tespit edilmesine olanak sağlayan en yaygın kullanılan kaynaklardan biridir. Bibliyometrik analiz yoluyla elde edilen bulgular, belirli bir disiplinin akademik gelişimini haritalandırarak, araştırmaların hangi yönlere evrildiğini göstermektedir. Özellikle, yayınların indekslendiği dergiler, atıf oranları ve akademik iş birlikleri gibi unsurlar, bilim politikalarının oluşturulmasına yardımcı olmaktadır (Alkan, 2014:42). Bu kapsamda, WoS veri tabanı kullanımı, araştırmamızın bulgularının uluslararası akademik doğruluk ve güvenilirlik ilkelerine uygun şekilde oluşturulmasını sağlamıştır.

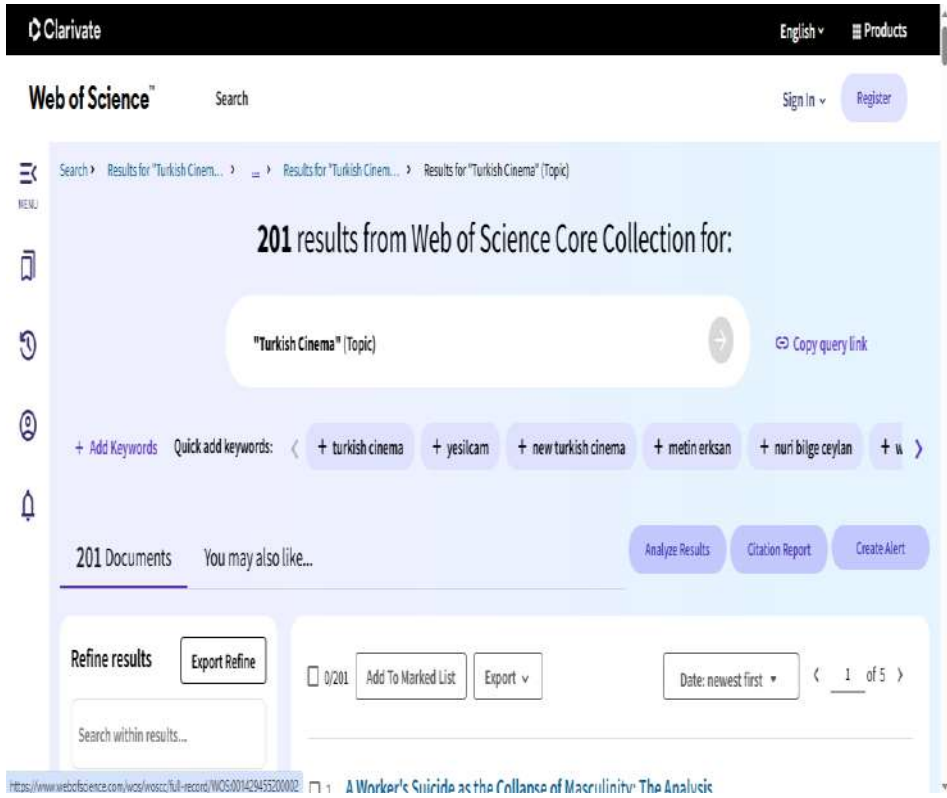
Bu çalışmada, bibliyometrik haritalama tekniği kullanılarak verilerin görselleştirilmesi sağlanmıştır. Bibliyometrik haritalama, geniş bir bilimsel veri kümesini analiz etmeye ve belirli araştırma alanlarındaki ilişkileri görselleştirmeye olanak tanıyan bir yaklaşımdır (Arslan, 2022:35). Araştırma sürecinde, VOSviewer yazılımı ile bilimsel iş birlikleri, anahtar kelime yoğunlukları ve atıf ağları analiz edilerek akademik alanın yapısına dair çıkarımlar yapılmıştır (Artsın, 2020:352). Literatürde bibliyometrik analizlerin önemi giderek artmakta olup, bu analizler gelecekte yapılacak akademik çalışmalar için yol gösterici bir rehber niteliği taşımaktadır (Eşidir ve Gültekin, 2023:64). Bu teknik, araştırma alanlarındaki aktörlerin etkileşimini ve temalar arasındaki bağlantıları berrak biçimde ortaya koyarak disiplinler arası geçişleri de görünür kılar.

Doküman incelemesi, bilimsel araştırmalarda veri toplama sürecinde yaygın olarak kullanılan yöntemlerden biridir. Yazılı kaynakların sistematik analizine imkân tanıyan bu yöntem, çalışılmak istenen konular hakkında kapsamlı bilgiye ulaşmayı sağlar. Akademik araştırmalarda özellikle literatürün değerlendirilmesi açısından önemli bir rol oynayan doküman incelemesi, bibliyometrik analiz ile desteklendiğinde bilimsel bilginin daha derinlemesine yorumlanmasına katkıda bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018:189). Bu çalışmada, kavramsal çerçevenin oluşturulması amacıyla doküman incelemesi yöntemi kullanılarak literatür taraması gerçekleştirilmiş ve bibliyometrik analiz ile desteklenmiştir. Böylelikle, geleneksel doküman incelemesi ile bibliyometrik yöntemlerin bir arada kullanılması, veri kalitesini ve analiz sonuçlarının gücünü artırmaktadır.

Sonuç olarak, bibliyometrik analiz ve doküman incelemesi yöntemlerinin birlikte kullanılması, akademik araştırmalarda literatürün kapsamlı ve çok boyutlu biçimde değerlendirilmesine imkân tanımaktadır. Bu yaklaşım, hem mevcut araştırma eğilimlerinin tespit edilmesinde hem de gelecekteki çalışmaların yönlendirilmesinde güçlü bir rehber görevi üstlenmektedir. Böylelikle, bibliyometrik analiz ve doküman incelemesi yöntemlerinin kuramsal temelleri açıklanmış olup, bir sonraki bölümde bu yaklaşımların uygulama aşamaları ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Web of Science (WoS, 2025) veri tabanında 1 Mart 2025 tarihinde yapılan tarama sonucunda, "Turkish Cinema" anahtar kelimesi başlık, özet ve anahtar kelime alanlarında aranarak toplamda 201 akademik çalışmaya erişim sağlanmıştır (Şekil 1). Bu sonuç, Türk sineması üzerine yapılan akademik çalışmaların sayısal olarak belirli bir düzeye ulaştığını ve bu alana yönelik bilimsel ilginin sürdüğünü göstermektedir. Elde edilen veriler, Türk sineması ile ilgili çalışmaların Web of Science gibi uluslararası indekslerde yer bulduğunu ve alandaki akademik üretkenliğin ölçümlenebilir olduğunu ortaya koymaktadır. Erişim sağlanan 201 akademik çalışma, Türk sineması üzerine yapılan araştırmaların disiplinler arası bir boyut kazanmış olabileceğine işaret etmektedir. Bu durum, Türk sineması ile ilgili çalışmalarda kültürel, tarihsel, sosyolojik ve teknik açılardan farklı araştırmaların yürütüldüğünü düşündürmektedir. Ayrıca, bu alandaki akademik yayınların, sinema ve medya çalışmaları disiplindeki önemini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, söz konusu 201 çalışma, Türk sineması araştırmalarındaki eğilimleri, konu başlıklarını ve metodolojik yaklaşımları analiz etmek için önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

Şekil 1. WoS Veri Tabanında Türk Sineması Konulu Akademik Çalışmaların Sayısını Gösterir Ekran Görüntüsü

Bu çalışmada, bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak Türk sineması üzerine gerçekleştirilen akademik çalışmaların yıllara göre üretkenlik eğilimleri, en çok çalışılan konular ve bilimsel iş birlikleri detaylı olarak incelenmiştir. Bibliyometrik analiz, belirli bir araştırma alanındaki akademik üretkenliği, atıf ağlarını ve bilimsel etkileşimleri ölçmek amacıyla kullanılan nicel bir yöntemdir.

3.1. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri seti, WoS veri tabanı üzerinden elde edilmiştir. 1 Mart 2025 tarihinde, Topic (Title, Abstract, Keyword) alanlarına "Turkish Cinema" anahtar kelimesi girilerek tarama yapılmış ve toplam 201 akademik çalışma belirlenmiştir.

3.2. Veri Analizi ve Görselleştirme

Toplanan veriler, bibliyometrik göstergeler çerçevesinde analiz edilmiştir. Analiz sürecinde:

- Yıllara göre akademik üretkenlik eğilimleri belirlenmiş,
- En çok çalışılan konular ve anahtar kelime dağılımları incelenmiş,
- Bilimsel iş birlikleri ve ortak çalışma ağları analiz edilmiştir.

Verilerin analizi ve görselleştirilmesi için VOSviewer yazılımı kullanılmıştır. VOSviewer, akademik yayınlar arasındaki atıf ilişkilerini, anahtar kelime eşleşmelerini ve araştırmacılar arasındaki iş birliklerini görselleştirmede etkili bir araçtır. Bu kapsamda:

- Atıf ağları kullanılarak alandaki önemli çalışmalar belirlenmiş,
- Anahtar kelime eşleşmeleri yapılarak Türk sineması üzerine yapılan araştırmalardaki konu eğilimleri analiz edilmiş,
- Yazar iş birlikleri ve kurumlar arası akademik ağlar çıkarılarak alandaki akademik etkileşimler görselleştirilmiştir.

Elde edilen bulgular, bibliyometrik haritalar ile desteklenmiş ve Türk sineması araştırmalarının akademik literatürdeki konumu detaylı olarak ortaya konmuştur.

3.3. Araştırmanın Evreni, Örneklem ve Sınırlılıkları

Bu araştırmanın evrenini, Türk sineması ile ilgili yayınlanmış akademik çalışmalar oluşturmaktadır. Ancak tüm akademik yayınlara erişim mümkün olmadığından, örneklem yalnızca WoS veri tabanında indekslenen çalışmalarla sınırlıdır.

Örneklem Seçimi:

- 1 Mart 2025 tarihinde, WoS veri tabanında "Turkish Cinema" anahtar kelimesi kullanılarak Title, Abstract, Keyword alanlarında tarama yapılmıştır.
- 201 akademik çalışma analiz kapsamına alınmıştır.

Sınırlılıklar:

-Veri tabanı sınırlılığı: Çalışma yalnızca Web of Science indeksli yayınları içermektedir; Scopus, Google Scholar, TR Dizin veya diğer veri tabanlarında yer alan çalışmalar kapsam dışıdır.

-Tarihsel kapsam: 1978–2025 yılları arasındaki yayınları içermektedir. Daha eski veya ilerleyen yıllarda yayımlanacak çalışmalar analize dahil edilmemiştir.

-Anahtar kelime sınırlılığı: Arama yalnızca "Turkish Cinema" terimiyle yapılmıştır. Alternatif kelimeler veya eşanlamlı ifadeler kullanılmadığı için bazı ilgili yayınlar analize dahil edilmemiş olabilir.

-Bibliyometrik analiz araç sınırlılığı: Çalışmada VOSviewer kullanılmış olup, diğer bibliyometrik analiz yazılımlarının farklı çıktılar sunabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

3.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırma, aşağıdaki varsayımlar doğrultusunda yürütülmüştür:

-Web of Science veri tabanındaki kayıtlar doğrudur ve akademik çalışmalara dair bilgiler eksiksizdir.

-"Turkish Cinema" anahtar kelimesi, Türk sineması ile ilgili akademik çalışmaları büyük ölçüde kapsamaktadır.

-Bibliyometrik analiz yöntemi, akademik üretkenlik, konu eğilimleri ve bilimsel iş birliklerini belirlemek için uygun ve güvenilir bir yöntemdir.

-VOSviewer ile oluşturulan bibliyometrik ağ haritaları, akademik ilişkileri ve konu dağılımlarını doğru şekilde yansıtmaktadır.

-Seçilen zaman aralığı (1978-2025), Türk sinemasıyla ilgili akademik çalışmaların gelişimini analiz etmek için yeterlidir.

3.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenilirliği

Bu çalışmada geçerliliğin sağlanması için:

-Veri kaynağı olarak Web of Science kullanılmıştır, bu sayede yalnızca hakemli ve indekslenmiş akademik çalışmalar analiz edilmiştir.

-Arama kriterleri açık ve sistematik bir şekilde belirlenmiştir, böylece metodolojik tutarlılık sağlanmıştır.

-Bibliyometrik analiz yöntemleri bilimsel çalışmalarda yaygın olarak kullanılan bir analiz tekniğidir ve literatürde geçerli bir yöntem olarak kabul edilmektedir.

Araştırmanın güvenilirliğini artırmak için aşağıdaki önlemler alınmıştır:

-Veri toplama süreci tekrarlanabilir niteliktedir, aynı anahtar kelimelerle aynı veri tabanında yapılan benzer bir tarama benzer sonuçlar verecektir.

-VOSviewer gibi akademik çalışmalarda yaygın kullanılan bir bibliyometrik analiz aracı kullanılmıştır, bu sayede elde edilen sonuçların güvenilirliği artırılmıştır.

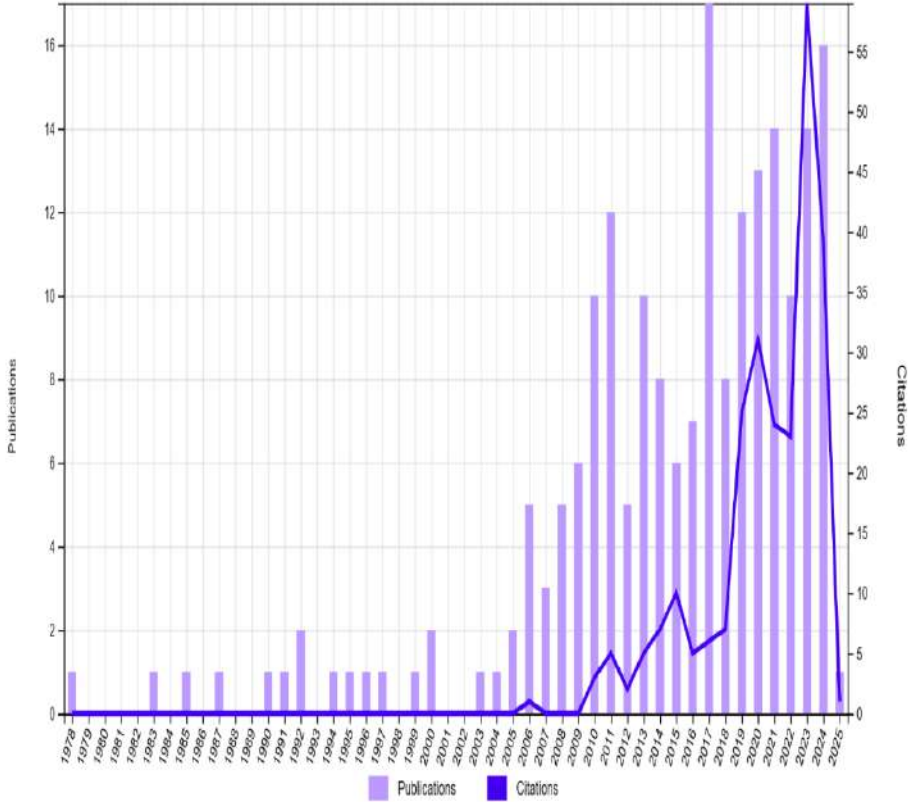
-Veri analizi sürecinde sistematik bir yaklaşım izlenmiş, veriler objektif olarak değerlendirilmiştir.

-Ancak, veri tabanı güncellemeleri ve yeni yayınların eklenmesi nedeniyle ilerleyen dönemlerde sonuçlar değişebilir. Bu nedenle, araştırmanın belirli bir zaman dilimi için geçerli olduğu unutulmamalıdır.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

WoS veri tabanında Türk sineması konulu akademik çalışmaların ilki, 1978 yılında kitap eleştirisi/inceleme türünde yayımlanmıştır (Anonymous, 1978). En güncel çalışmanın ise 2025 yılında makale türünde kaleme alındığı tespit edilmiştir (Çınar, 2025). Atıf analizleri incelendiğinde, en fazla atıf alan çalışmanın 2010 yılında yayımlanan bir makale olduğu ve bu çalışmaya toplam 21 atıf yapıldığı belirlenmiştir (Lury, 2010). Bu makaleyi, yine 2010 yılında yayımlanan ve 11 atıf alan bir diğer akademik çalışma takip etmektedir (Dönmez Colin, 2010).

Şekil 2 incelendiğinde, Türk sineması konulu akademik çalışmalara yönelik atıf dağılımlarının yıllar içinde değişim gösterdiği görülmektedir. 1978-2005 yılları ile 2007, 2008 ve 2009 yıllarında bu alanda yayımlanan akademik çalışmalara hiç atıf yapılmadığı tespit edilmiştir. İlk atıfın 2006 yılında gerçekleştiği belirlenmiştir. Atıf sayılarında belirgin bir artışın 2010 yılından itibaren başladığı ve özellikle 2017 sonrası ivme kazandığı gözlemlenmektedir. En fazla atıfın 2023 yılında gerçekleştiği, bu yıl içinde yayımlanan 14 akademik çalışmaya toplamda 55'ten fazla atıf yapıldığı görülmektedir. Atıf sayıları 2024 yılında düşüş göstermiş olup, 2025 yılı için henüz tam verinin oluşmadığı dikkate alınmalıdır.

Şekil 2. WoS Veri Tabanında Türk Sineması Konulu Akademik Çalışmalar ve Atıf Dağılımları

Akademik çalışmaların WoS kategorilerine göre dağılımları Tablo 1'de sunulmuştur. İncelemeler sonucunda, en fazla akademik çalışmanın Film, Radyo, Televizyon (f:91) kategorisinde yer aldığı belirlenmiştir. Bu kategoriye sırasıyla İletişim (f:37), Sanat (f:16) ve Bölge Çalışmaları (f:15) takip etmektedir. Akademik çalışmaların büyük bir kısmı görsel ve işitsel medya ile ilgili alanlarda yoğunlaşırken, Kadın Çalışmaları (f:10) ve Kültürel Çalışmalar (f:9) gibi disiplinlerin de önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Çalışmaların disiplinler arası dağılımı incelendiğinde, Sosyal Bilimler (Disiplinler arası) (f:7) ve Beşeri Bilimler (Multidisipliner) (f:5) gibi geniş perspektifli alanlarda da katkı sağlandığı tespit edilmiştir.

Tablo 1. WoS Veri Tabanında Türk Sineması Konulu Akademik Çalışmaların WoS Kategorilerine Göre Dağılımları⁴

Alan	Çalışm a Sayısı	Alan	Çalışm a Sayısı	Alan	Çalışm a Sayısı	Alan	Çalışm a Sayısı	Alan	Çalışm a Sayısı
Film, Radyo, Televizyon ⁵	91	İletişim	37	Sanat	16	Bölge Çalışmala rı	15	Kadın Çalışmala rı	10
Kültürel Çalışmalar	9	Sosyal Bilimler (Disiplin ler arası)	7	Beşeri Bilimler (Multidisiplin ler)	5	Tarih	4	Antropol oji	3
Asya Çalışmaları	3	Folklor	3	Din	3	Sosyoloji	3	Ekonomi	2
Eğitim ve Eğitim Araştırmal arı	2	Çevre Çalışmala rı	2	Edebiyat	2	Mimarlık	1	İşletme	1
İşletme ve Finans	1	Dans	1	Kalkınma Çalışmaları	1	Etnik Çalışmala r	1	Aile Çalışmala rı	1

Akademik çalışmaların yıllara göre dağılımları Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde akademik çalışmaların yıllara göre dağılımında dikkate değer bir dalgalanma olduğu gözlemlenmektedir. En fazla akademik çalışmanın 2017 (f:17) ve 2024 (f:16) yıllarında yayımlandığı belirlenmiştir. Bu durum, ilgili yıllarda akademik üretkenliğin arttığını ve bu dönemde bilimsel çalışmaların yoğunlaştığını göstermektedir. Özellikle 2017 ve 2024 yıllarında akademik yayın sayısındaki artış, bilimsel araştırmalara olan ilginin bu dönemlerde belirgin şekilde yükseldiğini göstermektedir. 2023 (f:14), 2021 (f:14) ve 2022 (f:10) yıllarında da önemli ölçüde akademik yayın yapıldığı görülmektedir. 2020 (f:13) ve 2019 (f:12) yılları da nispeten yüksek üretkenlik dönemleri olarak öne çıkmaktadır. Buna karşın, 1980’li ve 1990’lı yıllarda akademik çalışma sayısının oldukça sınırlı olduğu dikkati çekmektedir. Örneğin, 1983, 1985, 1987, 1990, 1991 gibi yıllarda yalnızca birer çalışma üretilmiştir. Bu durum, söz konusu dönemlerde akademik üretkenliğin daha düşük seviyelerde kaldığını göstermektedir. Son yıllarda akademik yayınların

⁴ Bir akademik çalışma birden fazla disiplin altında sınıflandırılmış olabilir. Bu nedenle, alanlara göre toplam çalışma sayısı 201’den büyük görünmektedir. Ancak, gerçek çalışma sayısı 201’dir ve bu durum, çalışmaların disiplinler arası yapısını göstermektedir.

⁵ "Film, Radio and Television (FRT) (Türkiye’deki karşılığıyla Radyo, Televizyon ve Sinema - RTS)"

sayısında belirgin bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle 2010 sonrası dönemde, akademik çalışmalarda genel olarak yukarı yönlü bir eğilim görülmektedir. 2000 öncesi dönemde ise çalışmaların daha seyrek yayımlandığı ve akademik üretkenliğin görece düşük olduğu anlaşılmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, son on yıl içerisinde akademik çalışmalarda artış eğilimi gözlemlenmekte ve özellikle belirli yıllarda önemli sıçramalar yaşandığı görülmektedir. Bu durum, akademik alanda araştırma faaliyetlerinin giderek ivme kazandığını ve bilimsel üretkenliğin arttığını göstermektedir.

Tablo 2. WoS Veri Tabanında Türk Sineması Konulu Akademik Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımları

Yıl	Sayı	Yıl	Sayı	Yıl	Sayı
2025	1	2024	16	2023	14
2022	10	2021	14	2020	13
2019	12	2018	8	2017	17
2016	7	2015	6	2014	8
2013	10	2012	5	2011	12
2010	10	2009	6	2008	5
2007	3	2006	5	2005	2
2004	1	2003	1	2000	2
1999	1	1997	1	1996	1
1995	1	1994	1	1992	2
1991	1	1990	1	1987	1
1985	1	1983	1	1978	1

Tablo 3'te akademik çalışmaların türlerine göre dağılımları incelendiğinde, en fazla makale (f:167) türünde yazıldıkları ve bu sıralamayı kitap incelemesinin (f:16) takip ettiği belirlenmiştir. Ayrıca, kitap bölümleri (f:9) ve editoryal yazılar (f:6) da önemli bir yer tutmaktadır. Bildiri (f:4), konferans özeti (f:2), not (f:2) ve derleme makalesi (f:2) gibi diğer türlerde de sınırlı sayıda akademik çalışma bulunmaktadır. Bunun yanında, kitap (f:1) ve film incelemesi (f:1) türündeki yayınların oldukça az olduğu gözlemlenmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde, Türk sineması üzerine yapılan akademik çalışmaların büyük çoğunluğunun makale formatında yayımlandığı, ancak kitap bölümleri ve editoryal yazılar gibi diğer akademik türlerin de belirli bir katkı sunduğu görülmektedir. Bu durum, alanın akademik üretkenlik açısından hakemli dergilerde yayımlanan makaleler üzerinden şekillendiğini, ancak farklı formatlardaki akademik çalışmaların da literatüre katkı sağladığını göstermektedir.

Tablo 3. WoS Veri Tabanında Türk Sineması Konulu Akademik Çalışmaların Türlerine Göre Dağılımları

Belge Türü	Kayıt Sayısı
Makale	167
Kitap İncelemesi	16
Kitap Bölümü	9
Editoryal Yazı	6
Bildiri	4
Konferans Özeti	2
Not	2
Derleme Makalesi	2
Kitap	1
Film İncelemesi	1
Toplam	201

Akademik çalışmaları yazarlar incelendiğinde, en fazla akademik çalışmaya sahip yazarların sırasıyla; Akser, M. (f:8), Rossi, U. (f:7), Atakav, E. (f:5), Raw, L. (f:4), Savk, S. (f:4) ve Smets, K. (f:4) olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, Agocuk, P. (f:3), Aksakal, B.S. (f:3), Daldal, A. (f:3), Erkiliç, H. (f:3), Gürkan, H. (f:3), Kasap, F. (f:3) ve Suner, A. (f:3) gibi yazarlar da Türk sineması alanında önemli katkılar sunmuştur. Ayrıca, Akdağ, M. (f:2), Bayrak, B. (f:2), Çantaş, A. (f:2), Cox, A.T. (f:2), Elmacı, T. (f:2), Göncü, S. (f:2), İlkmen, N. (f:2), Kanlı, I. (f:2), Mutlu, D.K. (f:2), Odabaşı, I.A. (f:2), Orta, N. (f:2), Sim, S. (f:2), Selçuk, A. (f:2), Yetimova, S. (f:2), Yıldırım, T. (f:2), Yolcu, E. (f:2) ve Yüksel, H. (f:2) gibi yazarların da literatüre belirli ölçüde katkı sunduğu tespit edilmiştir. Daha düşük sayıda akademik çalışmaya sahip olan ancak literatüre katkı sağlayan 102 farklı yazar bulunmaktadır. Bu bulgular, Türk sineması alanındaki akademik çalışmaların geniş bir araştırmacı kitlesi tarafından ele alındığını ve disiplinler arası bir perspektifle sürdürüldüğünü göstermektedir. Bu durum, alandaki bilimsel üretkenliğin artmakta olduğunu ve uluslararası akademik iş birliklerinin güçlendiğini ortaya koymaktadır.

WoS indekslerine göre yapılan analizde, Türk sineması üzerine yapılan akademik çalışmaların en fazla Emerging Sources Citation Index (ESCI) (f:104) kapsamında indekslendiği belirlenmiştir. Arts & Humanities Citation Index (A&HCI) (f:55) ve Social Sciences Citation Index (SSCI) (f:33) ise en fazla akademik çalışmaya ev sahipliği yapan diğer önemli indekslerdir. Bunun yanı sıra, Book Citation Index – Social Sciences & Humanities (BKCI-SSH) (f:10), Conference Proceedings Citation Index – Social Science & Humanities

(CPCI-SSH) (f:4) ve Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED) (f:2) indeksleri de belirli sayıda akademik çalışmayı içermektedir. Bu bulgular, Türk sineması alanındaki akademik çalışmaların büyük ölçüde sosyal bilimler ve beşeri bilimler alanında indekslenen dergilerde yayımlandığını göstermektedir. Özellikle ESCI, A&HCI ve SSCI gibi indekslerde yoğunlaşma, bu alandaki akademik üretkenliğin küresel ölçekte takip edilebilir olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, bilimsel toplantı bildirileri ve kitap atıf dizinleri gibi kaynaklarda da Türk sineması üzerine yapılan akademik çalışmaların yer aldığı gözlemlenmiştir. Bu durum, konunun hem akademik dergilerde hem de bilimsel toplantılar ve kitaplarda tartışıldığını ve disiplinler arası bir nitelik taşıdığını göstermektedir.

Akademik çalışmaların yazıldığı kurumlar incelendiğinde, 126 farklı kurum arasında en fazla akademik çalışmanın İstanbul Üniversitesi (f:7) tarafından üretildiği belirlenmiştir. İstanbul Üniversitesini Akdeniz Üniversitesi (f:5), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (f:5), İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi (f:5), Kadir Has Üniversitesi (f:5), Yakın Doğu Üniversitesi (f:5) ve Ulster Üniversitesi (f:5) takip etmektedir. Bunun yanı sıra, Ankara Üniversitesi (f:4), Başkent Üniversitesi (f:4), İzmir Ekonomi Üniversitesi (f:4), Marmara Üniversitesi (f:4), Mersin Üniversitesi (f:4), Antwerp Üniversitesi (f:4), East Anglia Üniversitesi (f:4) ve Yaşar Üniversitesi (f:4) gibi kurumların da Türk sineması alanında belirli sayıda akademik üretimde bulunduğu görülmektedir. Ayrıca, Celal Bayar Üniversitesi (f:3), Düzce Üniversitesi (f:3), Ege Üniversitesi (f:3), İstinye Üniversitesi (f:3) ve Mardin Artuklu Üniversitesi (f:3) gibi kurumlar da alana katkı sağlayan üniversiteler arasındadır. Daha düşük sayıda akademik çalışmaya sahip olan ancak literatüre katkı sağlayan 106 kurum bulunmaktadır. Bu kurumlar arasında; Adnan Menderes Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Beykent Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi gibi Türkiye'nin çeşitli bölgelerindeki akademik kurumlar yer almaktadır. Bunun yanı sıra, Leiden Üniversitesi, Ghent Üniversitesi, Cambridge Üniversitesi, Yale Üniversitesi, University of St Andrews, University of Glasgow gibi uluslararası akademik kurumların da Türk sineması alanına ilgi gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulgular, Türk sineması üzerine yapılan akademik çalışmaların belirli üniversitelerde yoğunlaştığını ancak farklı akademik kurumların da bu alana katkı sunduğunu göstermektedir. Ayrıca, uluslararası akademik kurumların da Türk sineması

üzerine araştırmalar yaptığı ve bu alandaki akademik etkileşimin küresel boyutta sürdüğünü ortaya koymaktadır.

Akademik çalışmaların yazım dillerine göre dağılımı incelendiğinde, en fazla tercih edilen dilin İngilizce (f:135) olduğu belirlenmiştir. İngilizceyi, Türkçe (f:46), İtalyanca (f:12), Fransızca (f:7) ve İspanyolca (f:1) izlemektedir. Bulgular, söz konusu alanda gerçekleştirilen akademik üretimin ağırlıklı olarak İngilizce dilinde yapıldığını ve uluslararası görünürlük açısından bu dilin öncelikli tercih edildiğini ortaya koymaktadır. Türkçe dilinde yazılan çalışmaların da literatüre katkı açısından dikkate değer olduğu görülmektedir. Diğer dillerdeki üretimin ise sınırlı düzeyde kaldığı anlaşılmaktadır. Bu durum, akademik yayınlarda İngilizcenin egemen dil olduğunu ve alanın küresel akademik etkileşim açısından İngilizceye yöneldiğini göstermektedir.

Ülkelere göre dağılım incelendiğinde, akademik çalışmaların büyük çoğunluğunun Türkiye'de (f:123) gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Türkiye'yi sırasıyla ABD (f:10), Kıbrıs (f:7), İngiltere (f:7) ve Kuzey İrlanda (f:5) takip etmektedir. Ayrıca Belçika (f:4), Almanya (f:3), Hollanda (f:2) ve İskoçya (f:2) gibi ülkelerin de akademik literatüre katkı sağladığı görülmektedir. Daha sınırlı sayıda çalışmayla alana katkı sağlayan diğer ülkeler ise Avustralya (f:1), Brunei (f:1), Kanada (f:1), İrlanda (f:1), Polonya (f:1), Singapur (f:1), İspanya (f:1) ve İsveç (f:1) şeklindedir. Elde edilen sonuçlar, Türk sineması üzerine yapılan akademik çalışmaların yoğunlukla Türkiye merkezli olduğunu, bununla birlikte uluslararası düzeyde de ilgi gördüğünü ve akademik üretimin küresel bir boyuta ulaştığını göstermektedir.

Araştırma alanlarına göre yapılan incelemede, çalışmaların önemli bir bölümünün Film, Radyo ve Televizyon (f:91) alanında yoğunlaştığı belirlenmiştir. Bunu sırasıyla İletişim (f:37), Sanat (f:16), Alan Çalışmaları (f:15), Kadın Çalışmaları (f:10) ve Kültürel Çalışmalar (f:9) takip etmektedir. Ayrıca, Sanat ve Beşeri Bilimler Diğer Konular (f:8), Sosyal Bilimler Diğer Konular (f:7), Tarih (f:4), Antropoloji (f:3), Asya Çalışmaları (f:3), Edebiyat (f:3), Din (f:3) ve Sosyoloji (f:3) gibi alanlarda da sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır. İşletme ve Ekonomi (f:2), Eğitim ve Eğitim Araştırmaları (f:2), Çevre Bilimleri ve Ekoloji (f:2) ile Psikoloji (f:2) gibi alanlarda daha düşük düzeyde katkılar gözlenmektedir. Çok sınırlı düzeyde çalışmayla katkı sağlayan diğer araştırma alanları ise Mimarlık (f:1), Biyomedikal Sosyal Bilimler (f:1), Dans (f:1), Kalkınma Çalışmaları (f:1), Etnik Çalışmalar (f:1), Aile Çalışmaları (f:1), Coğrafya (f:1), Kamu Yönetimi ve Hukuk (f:1), Onkoloji (f:1), Psikiyatri (f:1), Solunum Sistemi (f:1) ve Madde Bağımlılığı (f:1) şeklindedir. Elde edilen bulgular, Türk sinemasına yönelik akademik

üretimin çoğunlukla medya ve iletişim disiplinleriyle ilişkili olduğunu, bununla birlikte çeşitli disiplinler arası yaklaşımlar çerçevesinde ele alındığını göstermektedir.

4.1. Ağ Haritaları

Araştırma kapsamında WoS veri tabanından elde edilen veriler kullanılarak, VOSviewer yazılımı aracılığıyla ağ haritaları oluşturulmuştur. VOSviewer yazılımında, seçilen analiz çeşidi ve analiz birimine göre farklı ağ haritaları üretilebilmektedir. Bu doğrultuda çalışma kapsamında, “Ortak Yazarlık Analizi”, “Birlikte Bulunma Analizi”, “Atıf Analizi”, “Bibliyografik İlişki Analizi” ve “Birlikte Atıf Analizi” olmak üzere farklı analiz çeşitleri ve analiz birimleri tercih edilerek çeşitli ağ haritaları hazırlanmıştır. Ağ haritalarının oluşturulması aşamasında tercih edilen belge ve atıf miktarları araştırmacı tarafından belirlenmiş olup, yapılan tercihler metodolojik açıklık ve analiz sürecinin izlenebilirliği açısından çalışmada ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Oluşturulan ağ haritalarının içeriği, kullanılan analiz türleri ve eşik değerlerine göre farklılık göstermektedir. Bu yaklaşımla, araştırmanın analiz sürecinin açık ve sistematik bir biçimde sunulması amaçlanmıştır.

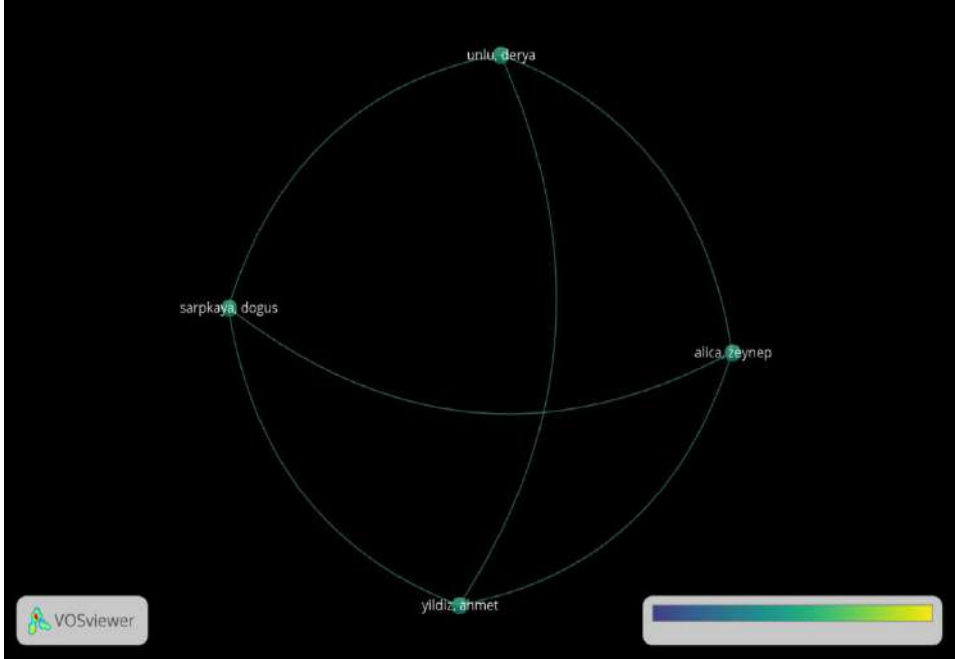
4.1.1. Ortak Yazarlık Analizi

Yazarların, kurumların ve de ülkelerin ortak yazarlık analizi yapılmıştır.

4.1.1.1. Yazarların Ortak Yazarlık İlişki Analizi

WoS veri tabanından elde edilen veriler kullanılarak VOSviewer yazılımı aracılığıyla ortak yazarlık ağı oluşturulmuştur. Ağ haritasının oluşturulması aşamasında, analiz kapsamına alınacak yazarlar için minimum belge sayısı “1”, minimum atıf sayısı ise “1” olarak eşik değerleri belirlenmiştir. Belirlenen bu kriterler doğrultusunda toplam 56 yazar analiz kapsamına alınmıştır. Analiz sürecinde eşik değerlere uygun tüm yazarlar seçilmiş ve her bir yazarın belge sayısı, atıf sayısı ve toplam bağlantı gücünü gösteren ayrıntılı bir liste oluşturulmuştur. Bu liste üzerinden yapılan değerlendirme sonucunda, bazı yazarların ağ içerisinde bağlantıya sahip olmadığı belirlenmiştir. Yazılım tarafından sunulan bilgiler doğrultusunda, birbirleriyle bağlantılı en büyük yazar grubunun dört kişiden oluştuğu tespit edilmiş ve araştırmanın amacına uygun olarak yalnızca bu bağlantılı yazarların gösterimi tercih edilmiştir. Bu doğrultuda oluşturulan ortak yazarlık ağı haritası (Şekil 3), yazarlar arasındaki akademik iş birliklerini görsel olarak ortaya koymaktadır. Şekil 3’te; Derya Ünlü, Zeynep Alica, Doğu Sarpkaya ve Ahmet

Yıldız isimli araştırmacılar arasındaki ortak çalışmalar ve akademik iş birlikleri net biçimde görülmektedir. Haritada yer alan bağlantılar, ortak yayın faaliyetlerini temsil etmekte olup, çizgilerin kalınlığı ve mesafeleri, yazarlar arasındaki iş birliğinin yoğunluğunu ve etkileşim düzeyini ifade etmektedir. Bu görselleştirme, ilgili araştırma alanında akademik üretimin ve iş birliklerinin boyutlarını anlaşılır bir biçimde ortaya koymaktadır.

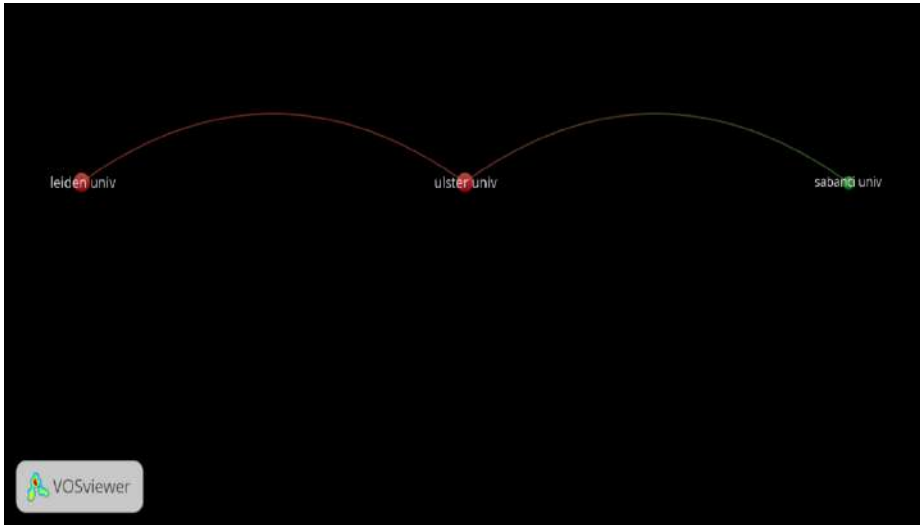
Şekil 3. Yazarların Ortak Yazarlık Ağ Haritası

4.1.1.2. Kurumların Ortak Yazarlık İlişki Analizi

WoS veri tabanından elde edilen veriler kullanılarak VOSviewer yazılımı aracılığıyla organizasyonlar arası iş birliği ağı oluşturulmuştur. Ağ haritasının oluşturulması aşamasında, analiz kapsamına alınacak organizasyonlar için minimum belge sayısı “1”, minimum atıf sayısı ise “1” olarak eşik değerleri belirlenmiştir. Belirlenen bu kriterler doğrultusunda toplam 38 organizasyon analiz kapsamına alınmıştır. Analiz sürecinde eşik değerlere uygun tüm organizasyonlar seçilmiş ve her bir organizasyonun belge sayısı, atıf sayısı ve toplam bağlantı gücünü gösteren ayrıntılı bir liste oluşturulmuştur. Bu liste üzerinden yapılan değerlendirme sonucunda, bazı organizasyonların ağ içerisinde bağlantıya sahip olmadığı belirlenmiştir. Yazılım tarafından sunulan bilgiler doğrultusunda, birbirleriyle bağlantılı en büyük organizasyon grubunun üç kurumdan oluştuğu tespit edilmiş ve

araştırmanın amacına uygun olarak yalnızca bu bağlantılı organizasyonların gösterimi tercih edilmiştir. Bu doğrultuda oluşturulan organizasyonlar arası iş birliği ağı haritası (Şekil 4), kurumlar arasındaki akademik iş birliklerini görsel olarak ortaya koymaktadır. Şekil 4'te; Leiden Üniversitesi, Ulster Üniversitesi ve Sabancı Üniversitesi arasındaki akademik iş birlikleri net biçimde görülmektedir. Haritada yer alan bağlantılar, ortak yayın faaliyetlerini temsil etmekte olup, çizgilerin kalınlığı ve mesafeleri, organizasyonlar arasındaki iş birliğinin yoğunluğunu ve etkileşim düzeyini ifade etmektedir. Bu görselleştirme, ilgili araştırma alanında akademik üretimin ve iş birliklerinin boyutlarını anlaşılır bir biçimde ortaya koymaktadır.

Elde edilen sonuçlar, Türk sineması ile ilgili akademik çalışmaların üniversiteler arasında güçlü bir işbirliği ağı oluşturmadığını göstermektedir. Başlangıçta 38 organizasyon belirlenmiş olmasına rağmen, bunların büyük bir kısmının birbirleriyle bağlantısı olmadığı görülmektedir. Yalnızca Leiden Üniversitesi, Ulster Üniversitesi ve Sabancı Üniversitesi arasında bir ilişki bulunurken, diğer kurumlar izole kalmıştır. Bu durum, konuyla ilgili araştırmaların belirli üniversiteler etrafında yoğunlaştığını ve geniş çaplı işbirliklerinin sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Ağ yapısının zayıf olması, akademik çalışmaların daha çok bireysel çabalarla yürütüldüğünü veya küçük ölçekli ortaklıklarla sınırlı kaldığını düşündürmektedir. Gelecekte, üniversiteler arasında daha fazla işbirliği sağlanarak daha güçlü bir akademik ağ oluşturulması, Türk sineması araştırmalarının daha geniş çapta etkileşim içinde ilerlemesine katkıda bulunabilir.

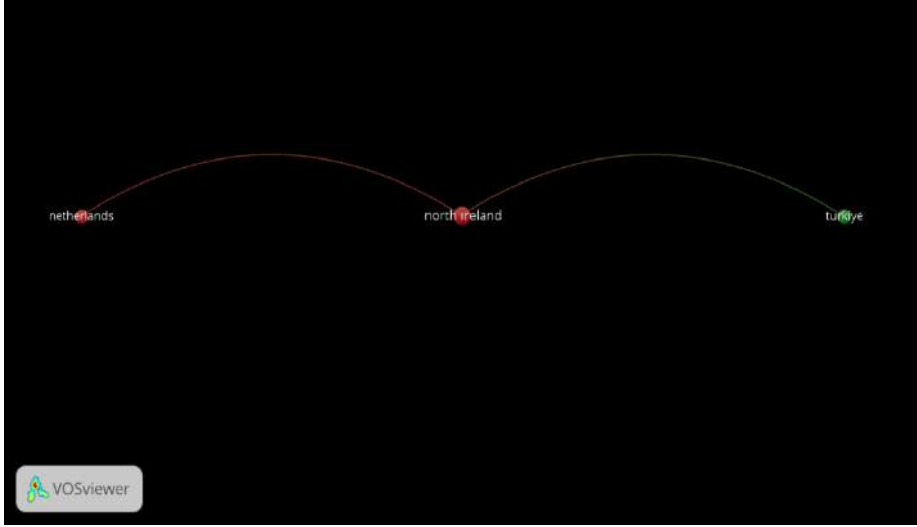

Şekil 4. Kurumların Ortak Yazarlık Ağ Haritası

4.1.1.3. Ülkelerin Ortak Yazarlık İlişki Analizi

WoS veri tabanından elde edilen veriler kullanılarak VOSviewer yazılımı aracılığıyla ülkeler arası iş birliği ağı oluşturulmuştur. Ağ haritasının oluşturulması aşamasında, analiz kapsamına alınacak ülkeler için minimum belge sayısı “1”, minimum atıf sayısı ise “1” olarak eşik değerleri belirlenmiştir. Belirlenen bu kriterler doğrultusunda toplam 13 ülke analiz kapsamına alınmıştır. Analiz sürecinde eşik değerlere uygun tüm ülkeler seçilmiş ve her bir ülkenin belge sayısı, atıf sayısı ve toplam bağlantı gücünü gösteren ayrıntılı bir liste oluşturulmuştur. Bu liste üzerinden yapılan değerlendirme sonucunda, bazı ülkelerin ağ içerisinde bağlantıya sahip olmadığı belirlenmiştir. Yazılım tarafından sunulan bilgiler doğrultusunda, birbirleriyle bağlantılı en büyük ülke grubunun üç ülkeden oluştuğu tespit edilmiş ve araştırmanın amacına uygun olarak yalnızca bu bağlantılı ülkelerin gösterimi tercih edilmiştir. Bu doğrultuda oluşturulan ülkeler arası iş birliği ağı haritası (Şekil 5), ülkeler arasındaki akademik iş birliklerini görsel olarak ortaya koymaktadır. Şekil 5’te; Hollanda, Kuzey İrlanda ve Türkiye arasındaki akademik iş birlikleri net biçimde görülmektedir. Haritada yer alan bağlantılar, ortak yayın faaliyetlerini temsil etmekte olup, çizgilerin kalınlığı ve mesafeleri, ülkeler arasındaki iş birliğinin yoğunluğunu ve etkileşim düzeyini ifade etmektedir. Bu görselleştirme, ilgili araştırma alanında akademik üretimin ve iş birliklerinin boyutlarını anlaşılır bir biçimde ortaya koymaktadır.

Elde edilen sonuçlar, Türk sineması ile ilgili akademik çalışmaların uluslararası düzeyde sınırlı bir iş birliği ağı oluşturduğunu göstermektedir. Başlangıçta 13 ülke analiz kapsamına alınmış olmasına rağmen, bunların büyük bir kısmının birbirleriyle doğrudan bağlantıya sahip olmadığı belirlenmiştir. Yalnızca Hollanda, Kuzey İrlanda ve Türkiye arasında bir iş birliği bulunurken, diğer ülkeler izole kalmıştır. Bu durum, konuyla ilgili akademik çalışmaların belirli ülkeler etrafında yoğunlaştığını ve geniş çaplı uluslararası iş birliklerinin sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Ağ yapısının zayıf olması, akademik çalışmaların daha çok belirli bölgelerde üretildiğini ve diğer ülkelerle güçlü bir entegrasyon sağlanmadığını düşündürmektedir. Gelecekte, uluslararası iş birliklerinin artırılması ve farklı ülkelerden araştırmacılar arasında daha güçlü akademik bağlantılar kurulması, Türk sineması araştırmalarının küresel düzeyde daha yaygın bir etkileşim içinde ilerlemesine katkıda bulunabilir.

Şekil 5. Ülkelerin Ortak Yazarlık Ağ Haritası

4.1.2. Birlikte Bulunma Analizi

Anahtar kelimelerin birlikte bulunma analizi yapılmıştır.

4.1.2.1. Anahtar Kelimelerin Birlikte Bulunma Analizi

WoS (Web of Science) veri tabanından elde edilen bibliyometrik veriler, kavramsal ilişkilerin etkin görselleştirilmesine olanak sağlayan VOSviewer yazılımıyla analiz edilmiştir. Anahtar kelime analizi yapılırken, kelimelerin analize dahil edilmesi için minimum tekrar sayısı “1” olarak belirlenmiş ve bu doğrultuda toplam 165 anahtar kelime değerlendirmeye alınmıştır. Analiz sonucunda oluşturulan ayrıntılı listede her anahtar kelimenin tekrar sıklığı, bağlantı gücü ve ortak kullanım yoğunluğu belirlenmiş; yapılan değerlendirmede, bazı anahtar kelimelerin ağ içinde herhangi bir bağlantıya sahip olmadığı görülmüştür. Bu sebeple, araştırmanın amaç ve kapsamıyla uyumlu olması açısından, yalnızca birbiriyle bağlantılı en büyük kümeyi oluşturan 131 kelimenin görsel sunumu tercih edilmiştir (Şekil 6).

VOSviewer aracılığıyla oluşturulan kavramsal ağ haritasında, “Turkish cinema” kavramının merkezi konumu dikkat çekmektedir. Bu merkezi konum, kavramın Türk sineması alanındaki akademik çalışmaların temel çerçevesini oluşturduğunu göstermektedir. Ağ haritasında ayrıca “national cinema”, “melodrama”, “Yeşilçam”, “representation” ve “film festivals” gibi kavramların merkezle doğrudan bağlantılı olduğu gözlenmektedir. Bağlantı çizgilerinin kalınlıkları ve düğümler arasındaki mesafeler, anahtar kelimeler

4.1.3. Atıf Analizi

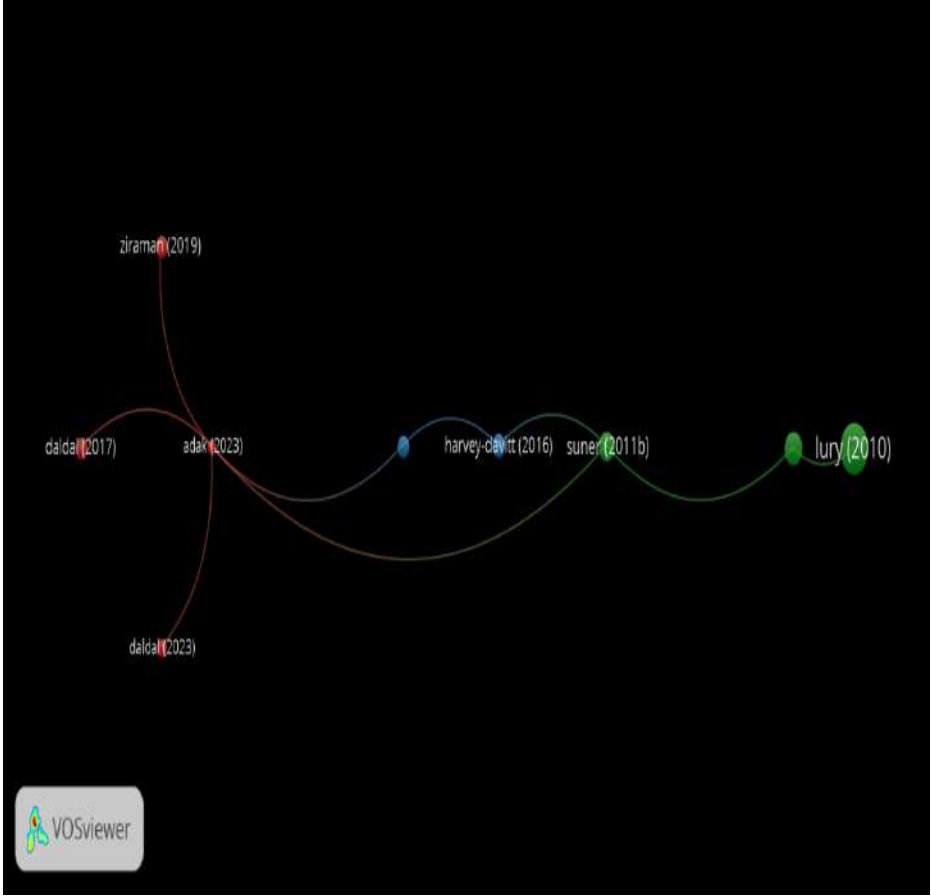
Belgelerin, kaynakların, yazarların, kurumların ve ülkelerin karşılıklı atıf analizi yapılmıştır.

4.1.3.1. Belgelerin Karşılıklı Atıf Analizi

WoS veri tabanından elde edilen veriler kullanılarak VOSviewer yazılımı aracılığıyla atıf ağı haritası oluşturulmuştur. Bu analizde, akademik belgeler arasındaki atıf ilişkilerini incelemek ve alanın temel referanslarını görselleştirmek amaçlanmıştır. Harita oluşturulurken, analiz kapsamına alınacak belgeler için minimum atıf sayısı "1" olarak belirlenmiş ve bu kriterlere uygun 50 belge değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan analiz sonucunda, tüm belgelerin atıf sayıları, toplam bağlantı gücü ve atıf ilişkileri detaylandırılmıştır. Değerlendirme sürecinde, bazı belgelerin ağ içinde herhangi bir bağlantıya sahip olmadığı belirlenmiştir. VOSviewer tarafından sağlanan bağlantı bilgileri doğrultusunda, birbirleriyle bağlantılı en büyük belge grubu 9 öğeden oluşmaktadır. Araştırmanın amacına uygun olarak, yalnızca bu bağlantılı belgeler haritada görselleştirilmiştir. Bu doğrultuda oluşturulan atıf ağı haritası (Şekil 7), Türk sineması araştırmalarında en fazla atıf alan çalışmaları ve bunların birbirleriyle bağlantılarını görsel olarak ortaya koymaktadır. Harita incelendiğinde, Lury (2010), Suner (2011b) ve Harvey-Clavitt (2016) gibi çalışmaların ağın merkezinde yer aldığı ve diğer çalışmalarla bağlantılı olduğu görülmektedir. Özellikle Suner (2011b), atıf ilişkileri açısından belirgin bir merkez konumunda bulunarak, diğer çalışmalar için önemli bir referans kaynağı oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra, Adak (2023), Daldal (2017, 2023) ve Ziraman (2019) gibi çalışmalar belirli alt konular etrafında kümelenerek özgün araştırma alanları oluşturmuştur.

Atıf ağında yer alan bağlantılar, belgelerin birbirlerine yaptığı atıfları temsil etmekte olup, çizgilerin kalınlığı ve uzunluğu, çalışmalar arasındaki akademik etkileşim düzeyini yansıtmaktadır. Daha kalın ve kısa çizgiler, belgeler arasında daha yoğun bir atıf ilişkisinin bulunduğunu gösterirken, daha ince bağlantılar daha zayıf ilişkileri ifade etmektedir. Bu görselleştirme, Türk sineması araştırmalarında hangi çalışmaların en fazla referans gösterildiğini ve alanın temel literatürünü anlamada önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Elde edilen sonuçlar, Türk sineması akademik literatürünün belirli kaynaklar etrafında şekillendiğini ve bazı çalışmaların alanın temel referansları haline geldiğini göstermektedir. Özellikle Suner (2011b) ve Lury (2010) gibi eserlerin ağın merkezinde yer alması, bu kaynakların alanın en çok atıf alan çalışmaları arasında olduğunu kanıtlamaktadır. Bununla birlikte, Adak (2023), Daldal

(2017, 2023) ve Zıraman (2019) gibi çalışmaların belirli gruplar oluşturarak alt araştırma alanlarını temsil ettiği gözlemlenmektedir. Genel olarak ağ yapısı, Türk sineması akademik literatürünün belirli temel kaynaklar tarafından şekillendiğini ve bu kaynakların etrafında farklı araştırma gruplarının oluştuğunu göstermektedir. Gelecekte, alanın daha fazla çeşitlenmesi ve farklı referans gruplarının oluşması, Türk sineması çalışmaları için daha geniş bir akademik çerçeve sağlayabilir.

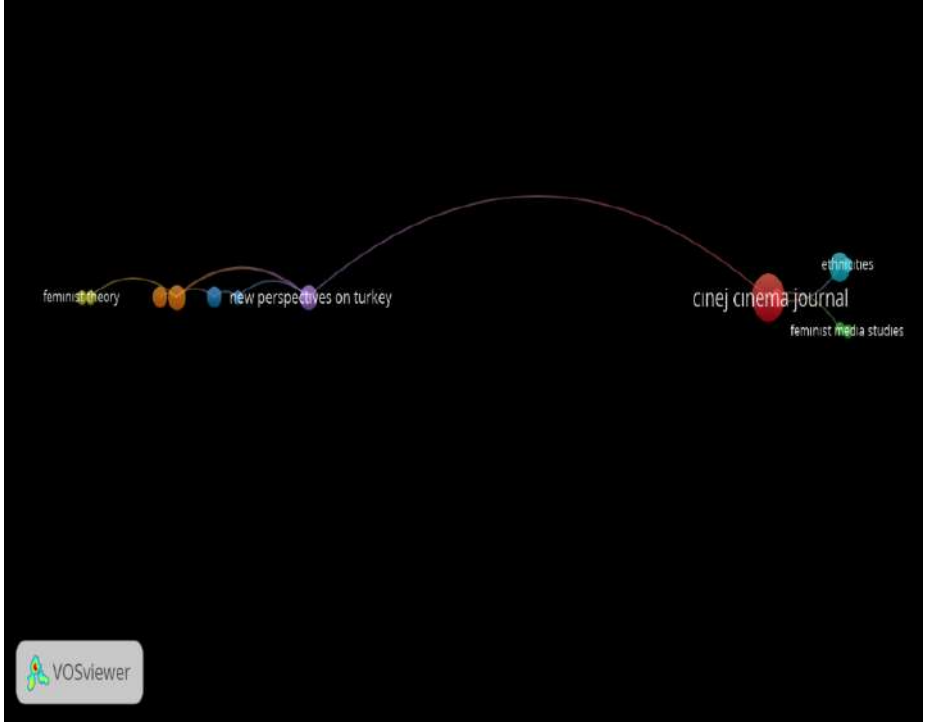
Şekil 7. Belgelerin Karşılıklı Atıf Ağı Haritası

4.1.3.2. Kaynakların Karşılıklı Atıf Analizi

WoS veri tabanından elde edilen veriler kullanılarak VOSviewer yazılımı aracılığıyla kaynaklar arasındaki atıf ağı haritası oluşturulmuştur (Şekil 8). Bu analiz, Türk sineması araştırmalarında en sık atıf yapılan akademik kaynakları ve bunların birbirleriyle ilişkisini görselleştirmek

amacıyla gerçekleştirilmiştir. Harita oluşturulurken, analiz kapsamına alınacak kaynaklar için minimum belge sayısı "1" ve minimum atıf sayısı "1" olarak belirlenmiş ve bu kriterlere uygun 32 akademik kaynak değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan analiz sürecinde, tüm kaynakların atıf sayıları, toplam bağlantı gücü ve atıf ilişkilerini gösteren ayrıntılı bir liste oluşturulmuştur. Değerlendirme sonucunda, bazı kaynakların ağ içinde herhangi bir bağlantıya sahip olmadığı tespit edilmiştir. VOSviewer tarafından sağlanan bağlantı bilgileri doğrultusunda, birbirleriyle bağlantılı en büyük kaynak grubu 15 öğeden oluşmaktadır. Araştırmanın amacına uygun olarak, yalnızca bu bağlantılı kaynaklar haritada görselleştirilmiştir.

Harita incelendiğinde, CINEJ Cinema Journal, Feminist Media Studies ve New Perspectives on Turkey gibi dergilerin ağı merkezinde yer aldığı ve diğer kaynaklarla bağlantılı olduğu görülmektedir. Özellikle CINEJ Cinema Journal, atıf ilişkileri açısından en güçlü bağlantılara sahip olup, Türk sineması çalışmaları için önemli bir akademik referans noktası oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra, Feminist Theory, Ethnicities ve Cultural Studies gibi dergilerin belirli araştırma konularına odaklanarak farklı alt disiplinler etrafında kümелendiği gözlemlenmektedir. Atıf ağı haritasında yer alan bağlantılar, kaynaklar arasındaki atıf ilişkilerini temsil etmektedir. Çizgilerin kalınlığı ve uzunluğu, akademik dergiler arasındaki atıf yoğunluğunu ve etkileşim düzeyini göstermektedir. Daha kalın bağlantılar, dergiler arasında daha yoğun atıf ilişkilerini ifade ederken, daha ince bağlantılar daha zayıf etkileşimleri yansıtmaktadır. Bu görselleştirme, Türk sineması araştırmalarının hangi akademik kaynaklarda yayımlandığını ve alanın temel yayın platformlarını anlamada önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Elde edilen sonuçlar, Türk sineması alanındaki akademik çalışmaların belirli dergiler etrafında yoğunlaştığını ve bazı kaynakların alanın temel referans noktaları haline geldiğini göstermektedir. Özellikle CINEJ Cinema Journal, Feminist Media Studies ve New Perspectives on Turkey gibi dergilerin ağı merkezinde yer alması, bu yayınların alandaki en önemli akademik kaynaklar arasında bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, Feminist Theory ve Cultural Studies gibi kaynakların belirli tematik çerçeveler içinde kümelenmesi, Türk sineması araştırmalarının disiplinler arası bir bağlama sahip olduğunu göstermektedir. Genel olarak ağ yapısı, Türk sineması akademik literatürünün belirli temel kaynaklar tarafından şekillendiğini ve bu kaynakların etrafında farklı araştırma gruplarının oluştuğunu ortaya koymaktadır. Gelecekte, farklı disiplinlerden gelen kaynaklarla daha fazla etkileşime girilmesi, Türk sineması çalışmalarının daha geniş akademik ağlara entegre olmasını sağlayabilir.

Şekil 8. Kaynakların Karşılıklı Atıf Ağı Haritası

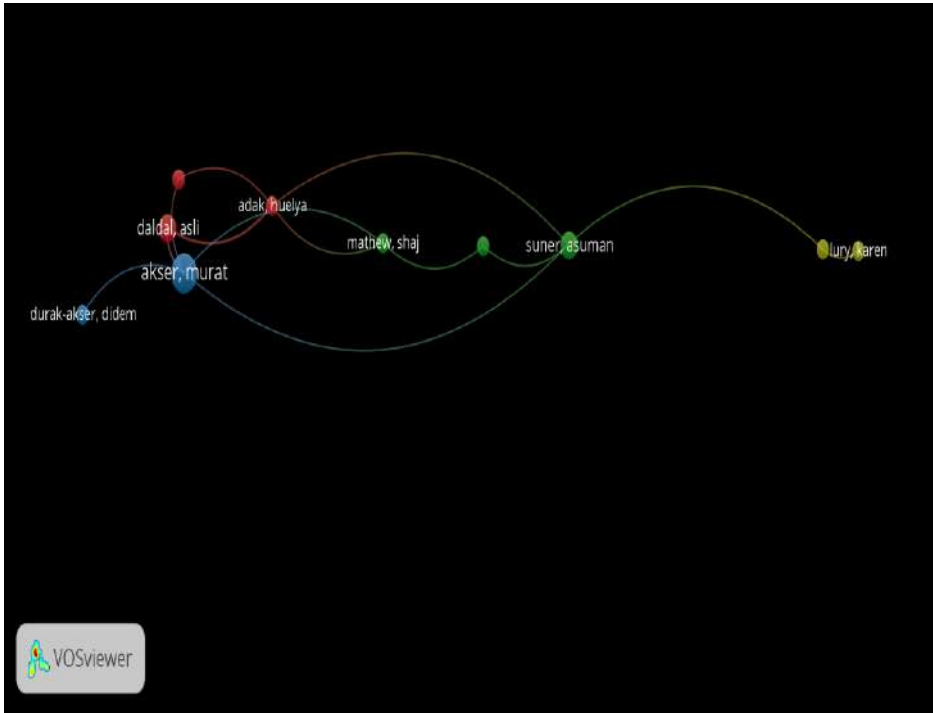
4.1.3.3. Yazarların Karşılıklı Atıf Analizi

WoS veri tabanından elde edilen veriler kullanılarak VOSviewer yazılımı aracılığıyla Yazarların Karşılıklı Atıf Ağı Haritası oluşturulmuştur (Şekil 9). Bu analizde, yazarlar arasındaki atıf ilişkileri incelenerek akademik literatürde hangi yazarların birbirlerini ne ölçüde referans aldığı belirlenmiştir. Analiz kapsamına alınan yazarlar için minimum atıf sayısı 1 olarak belirlenmiş ve toplam 56 yazar değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Yapılan inceleme sonucunda, en büyük bağlantılı grup 10 yazardan oluşmuş ve yalnızca bu bağlantılı yazarların gösterimi tercih edilmiştir.

Haritada yer alan bağlantılar, yazarlar arasındaki atıf ilişkilerini temsil etmekte olup, çizgilerin kalınlığı ve uzunluğu bu atıf ilişkilerinin yoğunluğunu göstermektedir. Murat Akser, ağın merkezi konumunda yer almakta olup, geniş bir atıf ağına sahiptir. Didem Durak-Akser ile olan güçlü bağlantısı, ortak akademik çerçevede yoğun bir atıf ilişkisine işaret etmektedir. Aslı Daldal ve Hülya Adak arasındaki bağlantılar, benzer araştırma alanlarında çalıştıklarını ve birbirlerinin çalışmalarını sıkça referans aldıklarını göstermektedir.

Diğer taraftan, Shaj Mathew ve Asuman Suner gibi isimlerin bağlantıları, farklı akademik çevrelerde tanınan ancak ortak atıf pratiklerine sahip olan yazarları temsil etmektedir. Karen Lury, haritanın uç noktalarından birinde yer almakta olup, belirli bir akademik alan içinde atıf yapılan ancak ağıın merkezinde yoğun şekilde yer almayan bir yazar olarak değerlendirilebilir.

Bu görselleştirme, akademik camiada belirli yazarların birbirlerini ne sıklıkla referans aldığını ve hangi grupların daha sık etkileşimde bulunduğunu göstermektedir. Sinema ve medya çalışmaları alanında yapılan bibliyometrik analizler açısından bu tür bir atıf ağı, literatürdeki yönelimleri ve etkili akademik kümelenmeleri anlamak için önemli bir araç olarak değerlendirilebilir. Görselde, analiz sonucunda belirlenen yazarlar arasındaki atıf ilişkileri görselleştirilmiştir. Renk gruplamaları, belirli akademik kümeleri temsil etmekte olup, her bir bağlantı yazarlar arasındaki karşılıklı atıf ilişkilerini göstermektedir.

Şekil 9. Yazarların Karşılıklı Atıf Ağı Haritası

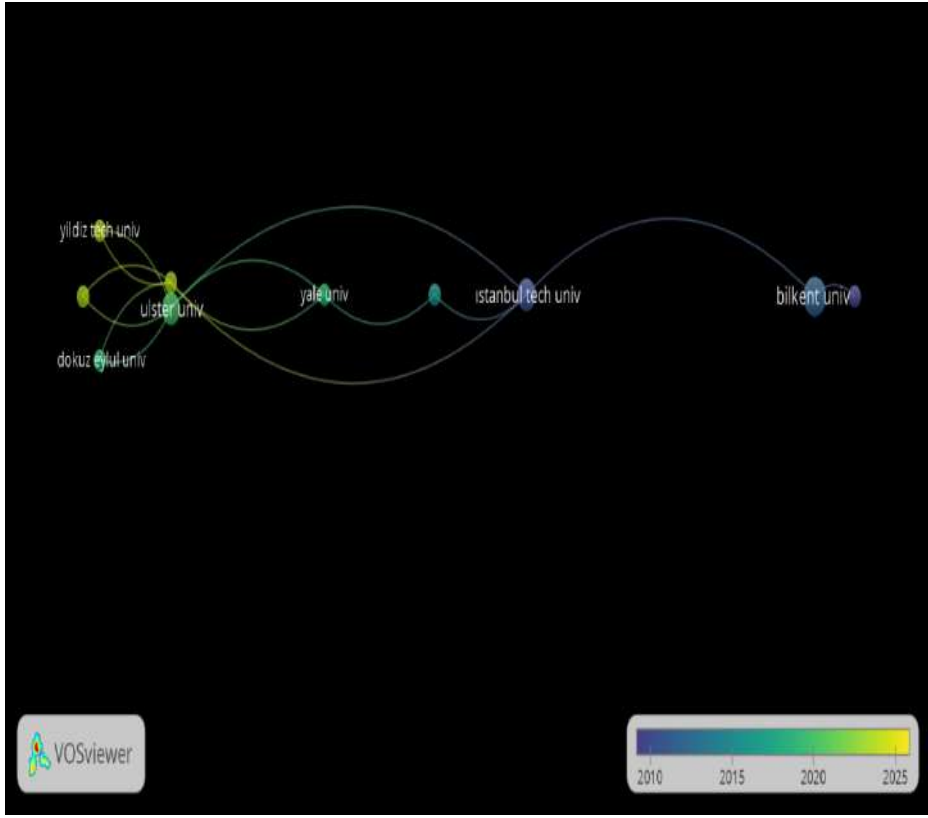
4.1.3.4. Kurumların Karşılıklı Atıf Analizi

WoS veri tabanından elde edilen veriler kullanılarak VOSviewer yazılımı aracılığıyla kurumlar arasındaki karşılıklı atıf ilişkilerini görselleştiren

bir ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 10). Bu analiz, hangi üniversitelerin ve araştırma kurumlarının birbirlerini ne ölçüde referans aldığını ve akademik iş birliklerinin nasıl şekillendiğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Analiz kapsamında, minimum belge sayısı 1 ve minimum atıf sayısı 1 olarak belirlenmiş ve bu kriterlere uygun 38 akademik kurum değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan inceleme sonucunda, en büyük bağlantılı grup 10 kurumdan oluşmuş ve araştırmanın amacına uygun olarak yalnızca bu bağlantılı kurumlar haritada gösterilmiştir.

Haritada yer alan bağlantılar, kurumlar arasındaki atıf ilişkilerini temsil etmekte olup, çizgilerin kalınlığı ve uzunluğu, bu atıf ilişkilerinin yoğunluğunu yansıtmaktadır. Ağın merkezi konumunda yer alan İstanbul Teknik Üniversitesi ve Ulster Üniversitesi, geniş bir atıf ağına sahip olup, akademik literatürde sıkça referans gösterilen kurumlar arasında öne çıkmaktadır. Bu durum, söz konusu üniversitelerin akademik iş birliklerini daha geniş bir perspektifte sürdürdüğünü göstermektedir. Yıldız Teknik Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi gibi kurumlar ise birbirleriyle güçlü bağlantılara sahip olup, belirli akademik alanlarda ortak atıf ilişkileri geliştirmiştir. Bu yoğun etkileşim, benzer akademik konular üzerine çalışan araştırmacıların belirli üniversiteler etrafında kümelenildiğini ortaya koymaktadır. Uluslararası düzeyde incelendiğinde, Yale Üniversitesi ve Ulster Üniversitesi gibi uluslararası kurumların da ağ içerisinde yer aldığı ve Türk akademik kurumlarıyla bibliyografik bağlantılar kurduğu görülmektedir. Bu durum, uluslararası akademik literatürde Türk sineması araştırmalarına yönelik bilimsel etkileşimin varlığını göstermesi açısından önemlidir. Öte yandan, Bilkent Üniversitesi ağın uç noktalarından birinde yer almakta olup, diğer kurumlarla daha sınırlı bağlantılara sahip olmasıyla dikkat çekmektedir. Bu durum, üniversitenin belirli akademik araştırma alanlarında öne çıkmakla birlikte daha dar bir akademik iş birliği ağına sahip olduğunu göstermektedir.

Haritada kullanılan renk gruplamaları, belirli akademik kümeleri temsil etmekte olup, kurumların atıf yoğunluğuna ve tarihsel atıf ilişkilerine göre kategorize edilmiştir. Zaman ölçeğine dayalı analizler, bazı kurumların son yıllarda daha fazla akademik iş birliği geliştirdiğini, bazılarının ise daha önceki dönemlerde daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu görselleştirme, akademik camiada belirli üniversitelerin ve araştırma kurumlarının birbirlerini ne sıklıkla referans aldığını ve hangi kurumların daha yoğun bilimsel etkileşimde bulunduğunu belirlemeye yönelik önemli bir araç sunmaktadır. Sinema ve medya çalışmaları alanında yapılan bibliyometrik analizler açısından, bu tür bir atıf ağı haritası, akademik kümelenmeleri ve araştırma yönelimlerini anlamada kritik bir role sahiptir.

Şekil 10. Kurumların Karşılıklı Atıf Ağı Haritası

4.1.3.5. Ülkelerin Karşılıklı Atıf Analizi

WoS veri tabanından elde edilen veriler kullanılarak VOSviewer yazılımı aracılığıyla ülkeler arasındaki karşılıklı atıf ilişkilerini görselleştiren bir atıf ağı haritası oluşturulmuştur (Şekil 11). Analiz sürecinde minimum belge sayısı ve atıf sayısı "1" olarak belirlenmiş ve belirlenen kriterlere uygun toplam 13 ülke değerlendirmeye alınmıştır. Atıf ağı içindeki bağlantıların yoğunluğunu ve yönelimlerini daha net bir şekilde ortaya koyabilmek için yalnızca birbirleriyle bağlantılı en büyük grup harita üzerinde gösterilmiştir. Bu kapsamda, en büyük bağlantı ağı 9 ülkeden oluşmuş ve analiz sürecinde bu ülkeler üzerinde yoğunlaşmıştır.

Haritada yer alan düğümler, akademik üretkenliği ve birbirine yapılan atıf sayısını temsil ederken, çizgiler ise ülkeler arasındaki atıf ilişkilerini göstermektedir. Harita incelendiğinde, Türkiye, akademik literatürde önemli bir merkezi konuma sahip olup, çeşitli ülkelerle yoğun atıf ilişkilerine sahiptir. Özellikle Hollanda, Kanada, İskoçya, Kuzey İrlanda, İngiltere ve Amerika ile

arasında belirgin bağlantılar bulunmaktadır. Bu durum, Türkiye’deki akademik çalışmaların uluslararası literatürde nasıl bir yer edindiğini ve belirli ülkelerle daha sık akademik iş birliklerinin gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Renk skalası, atıf ilişkilerinin zaman içindeki dağılımını temsil etmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’nin son yıllarda atıf aldığı ve atıfta bulunduğu ülkeler arasındaki dinamiklerin değiştiği, bazı ülkelerle daha önce yoğun akademik etkileşim içinde olduğu ancak zamanla bu ilişkilerin azaldığı ya da arttığı görülebilmektedir. Harita, akademik iş birliklerini artırmak ve uluslararası yayın politikalarını yönlendirmek açısından önemli veriler sunmaktadır. Özellikle, Türkiye’nin belirli ülkelerle akademik iş birliklerini güçlendirdiği ve belirli bölgelerle daha sık etkileşimde bulunduğu tespit edilmiştir.

Bu analiz, ülkeler arasındaki akademik atıf ilişkilerini ve bilimsel etkileşimi görselleştirerek, küresel akademik trendleri değerlendirmek için faydalı bir araç sunmaktadır. Akademik politika yapıcıları ve araştırmacılar için bu tür haritalar, uluslararası iş birliklerini artırmaya yönelik stratejiler geliştirmede yol gösterici olabilir.

Şekil 11. Ülkelerin Karşılıklı Atıf Ağı Haritası

4.1.4. Bibliyografik İlişki Analizi

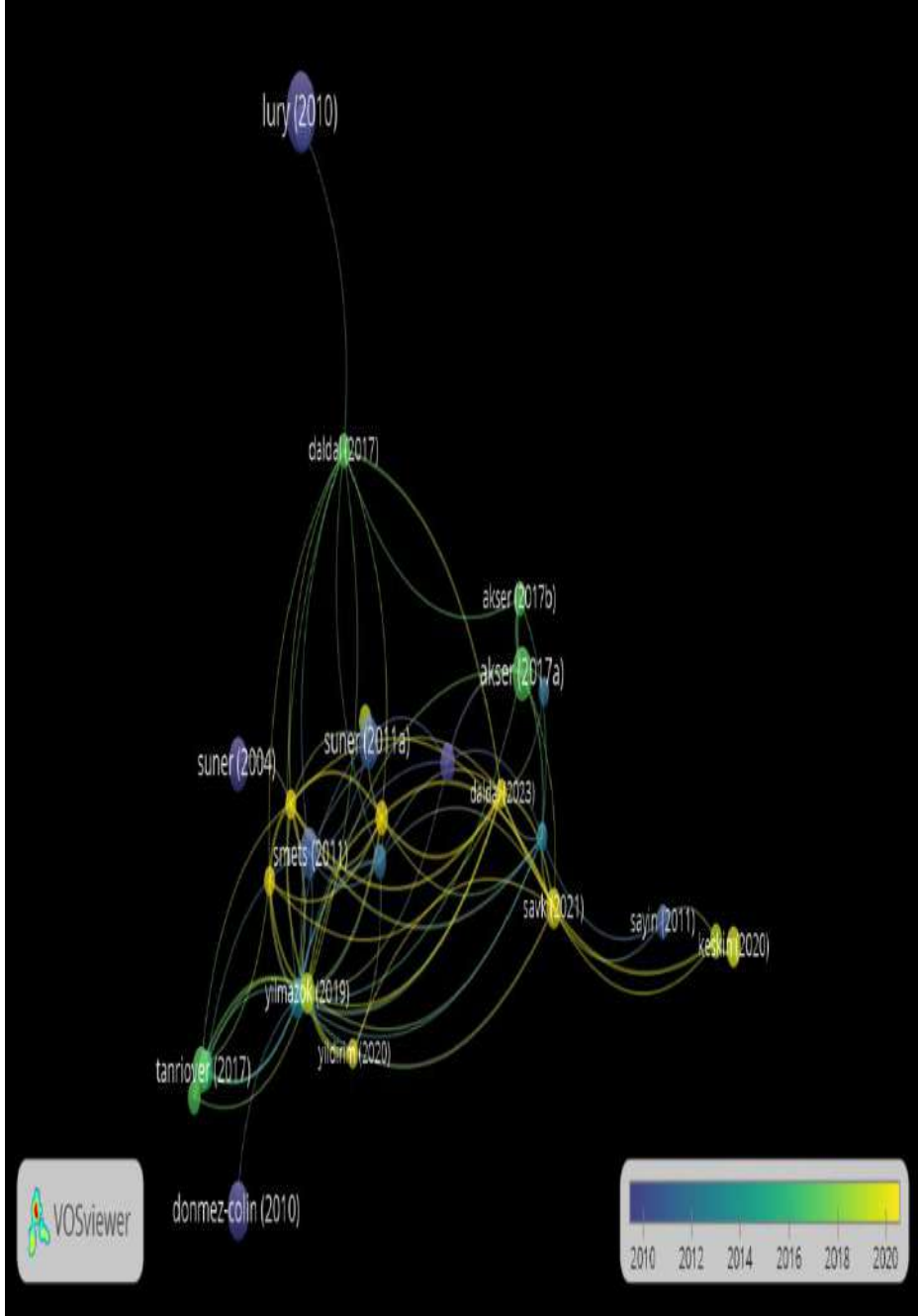
Belgelerin, kaynakların, yazarların, kurumların ve ülkelerin bibliyografik ilişki analizi yapılmıştır.

4.1.4.1. Belgelerin Bibliyografik İlişki Analizi

WoS veri tabanından elde edilen veriler kullanılarak VOSviewer yazılımı aracılığıyla akademik belgeler arasındaki bibliyografik ilişkileri görselleştiren bir ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 12). Bu analiz, belirli akademik çalışmalar arasındaki ortak kaynak kullanımını inceleyerek, bilimsel referansların nasıl kesiştiğini ve hangi belgelerin alan yazında merkezi bir konuma sahip olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Harita oluşturulurken, analiz kapsamına alınacak belgelerin minimum atıf sayısı "3" olarak belirlenmiş ve toplam 50 belge değerlendirmeye alınmıştır. Belirlenen eşik değeri doğrultusunda, 39 belgenin kriterleri sağladığı tespit edilmiş ve bibliyografik ağ haritasında görselleştirilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda, bazı belgelerin diğerleriyle bağlantılı olmadığı görülmüştür. VOSviewer tarafından sağlanan bağlantı bilgilerine göre, en büyük bağlı belge grubu 29 öğeden oluşmaktadır. Bu nedenle, analizde yalnızca bu gruba ait belgeler haritada gösterilmiştir.

Haritada yer alan düğümler, analiz kapsamına alınan belgeleri temsil ederken, düğümler arasındaki çizgiler belgeler arasındaki bibliyografik bağlantıların yoğunluğunu göstermektedir. Çizgilerin kalınlığı ve uzunluğu, ortak referans kullanımının gücünü ve sıklığını yansıtmaktadır. Harita incelendiğinde, akademik literatürde merkezi konumda yer alan ve birçok çalışmaya referans sağlayan belgelerin belirgin bir şekilde öne çıktığı görülmektedir. Özellikle Lury (2010), Suner (2004) ve Dönmez-Colin (2010) gibi erken dönem çalışmaları, literatürde güçlü bir temel oluşturarak daha sonraki araştırmalar için kritik bir referans noktası haline gelmiştir. Bununla birlikte, Daldal (2017), Tanrıöver (2017), Akşer (2017a, 2017b) ve Smets (2011) gibi orta döneme ait belgeler, literatürde daha geniş bağlantılara sahip olup, farklı araştırmalar tarafından yoğun şekilde referans alınarak akademik ağ içinde önemli bir yer edinmiştir. Son yıllarda yapılan Yılmazok (2019), Yıldırım (2020), Keskin (2020), Savcı (2021) ve Daldal (2023) gibi çalışmalar ise güncel araştırma eğilimlerini ortaya koymakta ve literatürdeki dinamiklerin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Bu tür bir bibliyografik ağ haritası, akademik çalışmalar arasındaki ortak referans kullanımını analiz etmek, belirli araştırma kümelerini tespit etmek ve literatürdeki temel eserleri belirlemek açısından önemli bir araçtır. Araştırmacılar, bu harita aracılığıyla literatürde

hangi çalışmaların birbirleriyle daha yakın ilişkili olduğunu inceleyebilir, kendi çalışmalarını konumlandırabilir ve yeni araştırma yönelimleri geliştirebilirler.

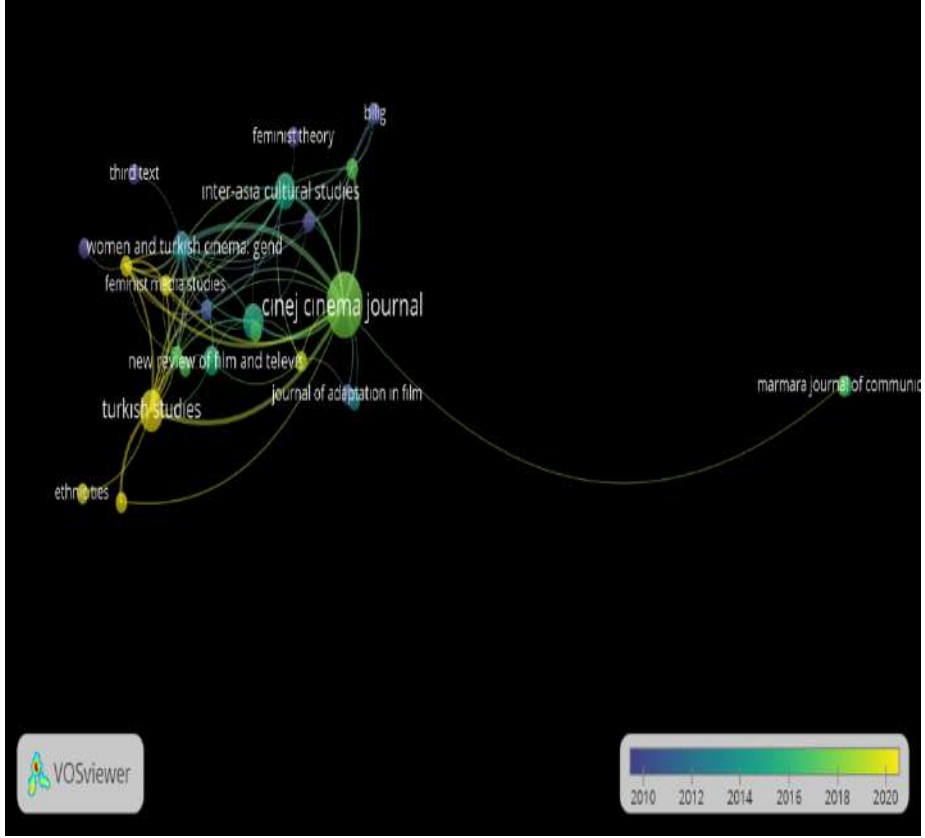

Şekil 12. Belgelerin Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritası

4.1.4.2. Kaynakların Bibliyografik İlişki Analizi

Bu çalışma kapsamında, WoS (Web of Science) veri tabanından elde edilen veriler VOSviewer yazılımıyla analiz edilerek kaynakların bibliyografik ilişkilerini görselleştiren ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 13). Analiz sürecinde kullanılan bibliyografik eşleşme tekniğiyle, ortak referansları paylaşan akademik kaynakların birbirleriyle ilişkileri derinlemesine incelenmiştir. Analiz için eşik değeri, her bir kaynağın en az 1 belgeye ve 1 atıfa sahip olması olarak belirlenmiş ve toplamda 32 kaynak değerlendirme kapsamına alınmıştır. Yapılan değerlendirme sonucunda, düşük bağlantı yoğunluğuna sahip kaynaklar kapsam dışı bırakılmış ve bibliyografik ilişkisi güçlü olan, toplam 26 kaynağın yer aldığı en büyük bağlantılı grup görsel olarak sunulmuştur. Bibliyografik eşleşme ağ haritasında yer alan düğümler akademik kaynakları temsil etmekte, aralarındaki bağlantı çizgilerinin kalınlığı ve düğümler arası mesafeler ise kaynaklar arasındaki ortak referanslara dayanan ilişkinin gücünü ve yoğunluğunu simgelemektedir. Haritada yer alan renk skalası, kaynakların yayın tarihlerini yansıtmaktadır; bu doğrultuda mavi ve mor tonlar daha eski yayınları (2010-2014), sarı ve yeşil tonlar ise daha güncel yayınları (2015-2020) ifade etmektedir. Özellikle CineJ Cinema Journal, Turkish Studies ve New Review of Film and Television Studies gibi akademik dergilerin güncel yayın tarihleriyle ağın merkezinde yer alması, bu dergilerin alanın güncel ve öncü akademik tartışmalarında temel referans noktaları olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan Marmara Journal of Communication gibi bazı dergilerin ağın dış noktalarında bulunması, bu yayınların ana literatürden görece daha uzak, daha spesifik veya alternatif yaklaşımları içeren çalışmalara odaklandığını göstermektedir.

Bu analiz sonucunda, bibliyografik eşleşmeler aracılığıyla akademik kaynakların Türk sineması ve medya çalışmaları alanındaki literatür yapılanması net bir biçimde ortaya konmuştur. Özellikle CineJ Cinema Journal ve Turkish Studies gibi dergilerin güçlü ve merkezi bibliyografik bağlantılarla bu alandaki araştırmaları yönlendirdiği belirlenmiştir. Sonuç olarak, gerçekleştirilen analiz ile literatür içerisindeki akademik kaynakların bibliyografik etkileşimleri anlaşılır kılınmış ve gelecekte gerçekleştirilecek akademik çalışmalara yol gösterici nitelikte bir referans çerçevesi oluşturulmuştur.

Şekil 13. Kaynakların Bibliyografik İlişkisini Gösteren Ağ Haritası

4.1.4.3. Yazarların Bibliyografik İlişki Analizi

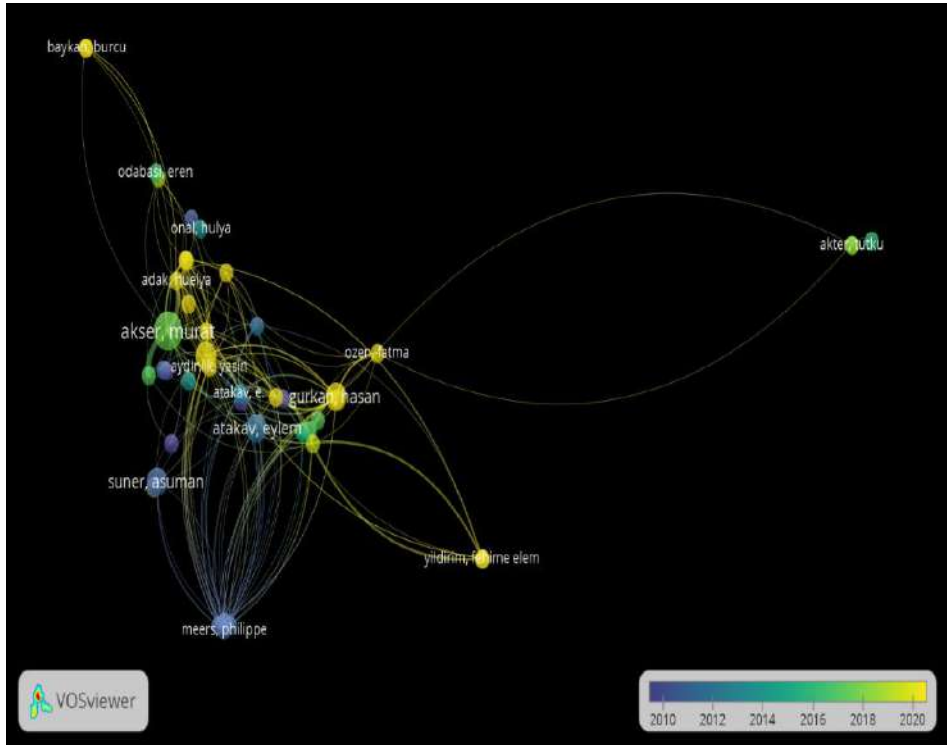
Bu analizde, akademik literatürde belirli yazarların bibliyografik ilişkileri incelenerek, hangi araştırmacıların benzer kaynaklara atıfta bulunduğu görselleştirilmiştir. WoS veri tabanından elde edilen veriler VOSviewer yazılımı kullanılarak analiz edilmiş ve bibliyografik eşleşmeye dayalı bir yazar ağı haritası oluşturulmuştur (Şekil 14). Analizde, minimum 1 belge yayınlamış ve en az 1 atıf almış 56 yazar değerlendirmeye alınmış, ancak bağlantı yapısı itibarıyla yalnızca en büyük kümeye dahil olan 45 yazar görselleştirilmiştir.

Bu ağ haritasında, düğümler bireysel yazarları temsil ederken, düğümler arasındaki bağlantılar ise ortak atıf yapılan kaynakları ifade etmektedir. Düğümlerin büyüklüğü, yazarların toplam bağlantı gücünü yansıtırken, aralarındaki çizgilerin kalınlığı bibliyografik eşleşme düzeyini göstermektedir. Haritanın merkezinde yer alan Murat Akser ve Eylem Atakav gibi isimler, ortak kaynaklara yapılan atıf yoğunluğu açısından ağın merkezi konumunda yer

almakta ve literatürde önemli bir yer işgal etmektedir. Bununla birlikte, Burcu Baykan ve Felime Yıldırım gibi yazarlar daha çevresel konumda yer almakta olup, daha sınırlı bibliyografik bağlantıya sahip görünmektedir.

Harita üzerindeki renk kümeleri, belirli akademik grupların ve araştırma odaklarının bibliyografik ortaklık temelinde nasıl şekillendiğini göstermektedir. Aynı renk grubunda yer alan yazarlar, benzer akademik kaynaklardan beslenen araştırmacıları ifade etmekte ve ortak bilimsel gelenekler ile metodolojik yaklaşımlar açısından kümelenmektedir. Bu bağlamda, Türk sineması ve medya çalışmaları alanında yapılan çalışmalarda belirli yazar gruplarının daha sık etkileşimde bulunduğu ve akademik referans havuzlarının belirli yönelimlere sahip olduğu görülmektedir.

Bu analiz, akademik iş birliği dinamiklerini anlamak, literatürdeki yönelimleri belirlemek ve yazarlar arasındaki metodolojik ve kuramsal kesişim noktalarını tespit etmek açısından önemli bir araç sunmaktadır. Özellikle belirli akademik ağların nasıl oluştuğunu ve hangi araştırmacıların literatürde merkezi bir konumda olduğunu görmek, disiplin içindeki bilgi akışını ve entelektüel etkileşimleri anlamak adına değerli bir bibliyometrik çerçeve sunmaktadır.

Şekil 14. Yazarların Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritası

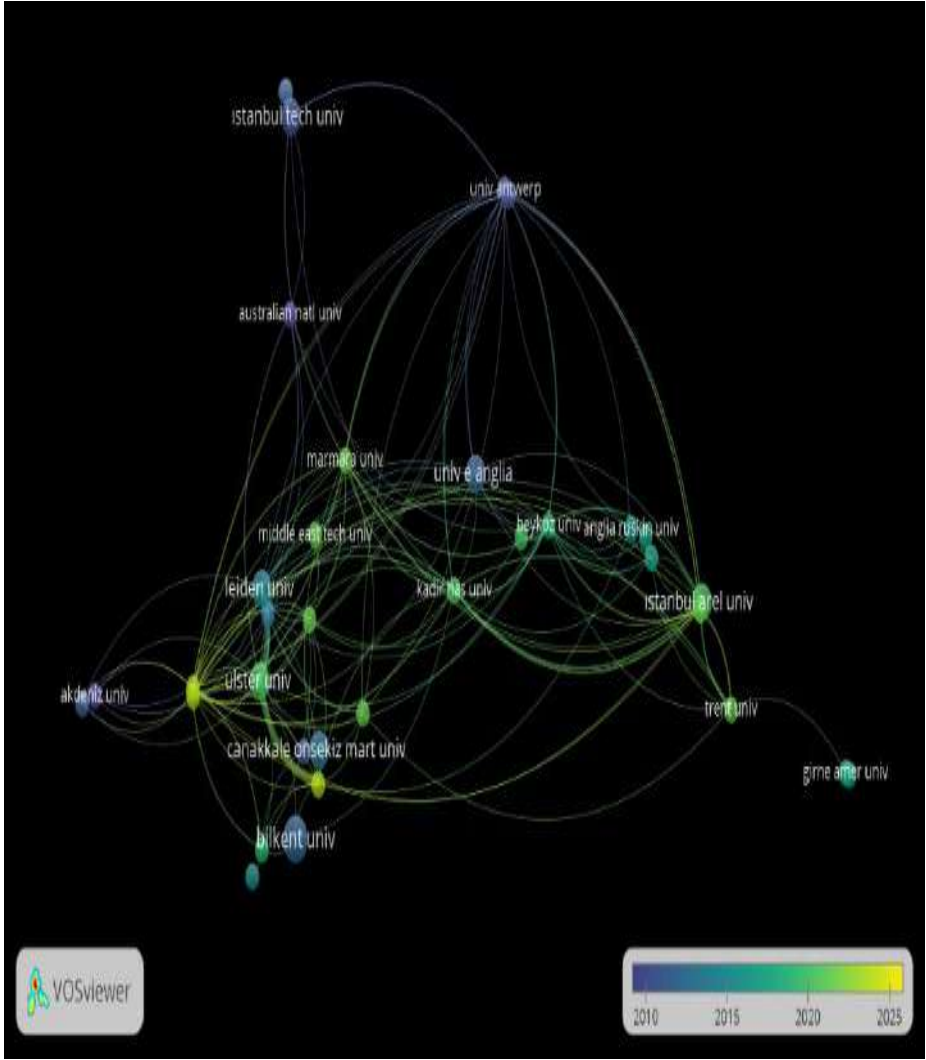
4.1.4.4. Kurumların Bibliyografik İlişki Analizi

WoS veri tabanından elde edilen veriler kullanılarak VOSviewer yazılımı aracılığıyla akademik kurumların bibliyografik ilişkilerini görselleştiren bir ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 15). Bu analiz, belirli üniversiteler ve araştırma kurumları arasındaki akademik etkileşimleri inceleyerek, hangi kurumların bilimsel üretkenlik açısından daha fazla bağlantıya sahip olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Harita oluşturulurken, analiz kapsamına alınacak kurumlar için minimum doküman sayısı “1” ve minimum atıf sayısı “1” olarak belirlenmiş ve bu eşik değerleri sağlayan toplam 38 kurum değerlendirmeye dahil edilmiştir. Ancak yalnızca en büyük bağlantı ağına sahip olan 35 kurumun gösterimi tercih edilmiştir.

Oluşturulan haritada, Ulster Üniversitesi, Leiden Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), Anvers Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi gibi ulusal ve uluslararası düzeyde akademik iş birlikleri geliştiren kurumların bibliyografik ilişkileri detaylandırılmıştır. Ağın merkezi konumunda bulunan Ulster Üniversitesi, farklı akademik merkezlerle güçlü bibliyografik bağlantılara sahiptir. Leiden Üniversitesi ve ODTÜ gibi kurumlar, hem Türkiye içinde hem de uluslararası iş birliklerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bilkent Üniversitesi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ise Türkiye'deki akademik etkileşimlerde dikkate değer bir konumda yer almaktadır. Anvers Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi, Avrupa ile Türkiye arasında akademik ağın genişletilmesine katkı sağlayan aktörlerdir. Bibliyografik bağlantılar açısından bakıldığında, belirli üniversitelerin uluslararası akademik yayınlarda daha fazla yer aldığı görülmektedir. Örneğin, Doğu Anglia Üniversitesi ve Anglia Ruskin Üniversitesi gibi İngiltere merkezli kurumlar, Türkiye'deki akademik yapılarla bibliyografik ilişkiler geliştiren uluslararası aktörler arasında yer almaktadır. Girne Amerikan Üniversitesi ve Trent Üniversitesi ise haritada sınırlı ancak belirgin bağlantıları olan kurumlar olarak öne çıkmaktadır.

Haritada yer alan düğümler, ilgili kurumları temsil ederken, düğümler arasındaki çizgiler kurumlar arası bibliyografik bağlantıları göstermektedir. Bağlantıların yoğunluğu, kurumlar arası iş birliğinin ve ortak akademik yayınların hacmini ortaya koymaktadır. Bu tür bir analiz, akademik iş birliklerinin yönelimlerini anlamak, kurumlar arası bilimsel etkileşimleri tespit etmek ve gelecekteki akademik stratejileri belirlemek açısından kritik bir rol oynamaktadır. Türkiye merkezli üniversitelerin uluslararası akademik ağlara entegrasyon düzeyinin artırılması ve belirli akademik merkezlerle iş

birliklerinin güçlendirilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Sonuç olarak, bibliyometrik analizler, akademik üretkenliğin belirli coğrafyalara veya kurumsal yapılara nasıl dağıldığını görselleştirerek, bilimsel etkileşimlerin gelişimini analiz etmede önemli bir araç sunmaktadır.

Şekil 15. Kurumların Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritası

4.1.4.5. Ülkelerin Bibliyografik İlişki Analizi

Şekil 16’da sunulan ülkelerin bibliyografik ilişkisini gösteren ağ haritası, uluslararası akademik işbirliklerini ve bilimsel literatürdeki etkileşimleri analiz etmek amacıyla oluşturulmuştur. Harita, ülkeler arasındaki ortak atıf ilişkilerini

ve akademik ağ yapısını görselleştirerek, belirli ülkeler arasındaki işbirliklerinin yoğunluğunu ortaya koymaktadır. Analiz sürecinde belirlenen kriterler doğrultusunda en az bir belgeye ve en az bir atıfa sahip 13 ülke değerlendirmeye alınmıştır.

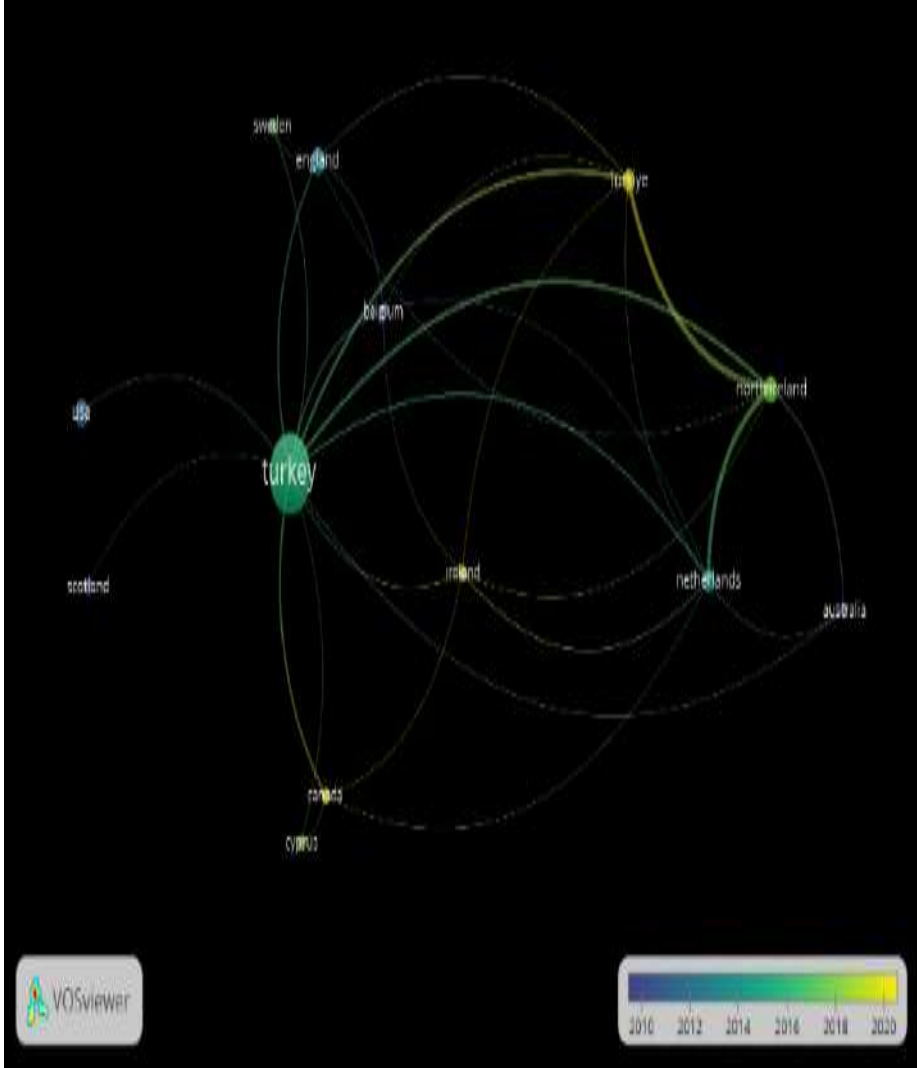
Elde edilen bulgular, Türkiye'nin ağın merkezi konumunda olduğunu ve en fazla bibliyografik bağlantıya sahip ülke olduğunu göstermektedir. Türkiye'nin akademik üretkenliği, bibliyografik ilişki ağında önemli bir düğüm olarak konumlanmasına neden olmuş ve özellikle İngiltere, Kuzey İrlanda, Hollanda, Belçika ve Avustralya ile güçlü akademik bağlar kurduğunu ortaya koymuştur. Türkiye'nin düğüm büyüklüğünün fazla olması, uluslararası akademik atıf ağında geniş bir etkiye sahip olduğunu ve bilimsel literatürde merkezi bir konumda yer aldığını göstermektedir. Bağlantılar (kenarlar), ülkeler arasındaki ortak atıf yoğunluğunu temsil etmekte olup, Kanada, İskoçya, Kıbrıs ve İrlanda gibi ülkeler, Türkiye ile daha sınırlı ancak belirli araştırma alanlarına odaklanan akademik işbirlikleri göstermektedir.

Haritadaki düğümler, her bir ülkenin akademik literatürdeki etkisini ve bağlantı gücünü temsil etmektedir. Düğümlerin büyüklüğü, ülkelerin akademik yayın kapasitesini ve ağ içindeki merkezîyet derecesini belirlemektedir. Türkiye'nin akademik işbirliklerinde en güçlü bağlara sahip olduğu ülkeler arasında yer alan İngiltere ve Hollanda, yüksek akademik yayın kapasitesi ve uluslararası bilimsel etkileşimleri ile dikkat çekmektedir. Özellikle sinema ve medya çalışmaları gibi sosyal bilim alanlarında Türkiye ile yoğun akademik ortaklıkları bulunmaktadır. Kuzey İrlanda'nın Türkiye ile olan bağlantısı, bireysel akademisyenlerin ortak projelerde işbirliği yapması veya belirli disiplinlerdeki akademik çalışmaların örtüşmesiyle açıklanabilir.

Haritada farklı renklerde kümelenmiş ülkeler, belirli akademik alanlarda yoğunlaşan bilimsel işbirliklerini ve bibliyografik bağları ifade etmektedir. Yeşil renk grubunda bulunan ülkeler (örneğin Türkiye ve Kuzey İrlanda), belirli bir akademik ağ içerisinde yoğunlaşan araştırmaları temsil etmektedir. Mavi ve sarı kümeler ise farklı akademik grupları veya alt alanları göstermekte olup, bu ülkeler Türkiye ile daha sınırlı ancak belirli araştırma alanlarında anlamlı akademik işbirlikleri geliştirmiştir. Türkiye'nin en fazla bağlantıya sahip olduğu ülkelerin kümelenme yapısı, bilimsel araştırmaların belirli coğrafi bölgelerde yoğunlaştığını ve akademik işbirliklerinin ülkeler arasında nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Türkiye'nin bibliyografik bağlantıları, bilimsel literatürde uluslararası görünürlüğünün arttığını ve küresel akademik ağ içinde önemli bir konuma sahip olduğunu göstermektedir. İngiltere ve Hollanda'nın benzer bir renk

grubunda yer alması, bu ülkelerin Türkiye ile benzer araştırma konularında çalışmalar yürüttüğünü göstermektedir. Bu tür bibliyografik analizler, akademik işbirliklerini anlamak, Türkiye'nin uluslararası akademik ağ içindeki konumunu belirlemek ve gelecekteki bilimsel işbirliği stratejilerini planlamak açısından kritik bir rol oynamaktadır.

Şekil 16. Ülkelerin Bibliyografik İlişkisini Gösteren Ağ Haritası

4.1.5. Birlikte Atıf Analizi

Atıf yapılan referansların, kaynakların ve de yazarların birlikte atıf analizi yapılmıştır.

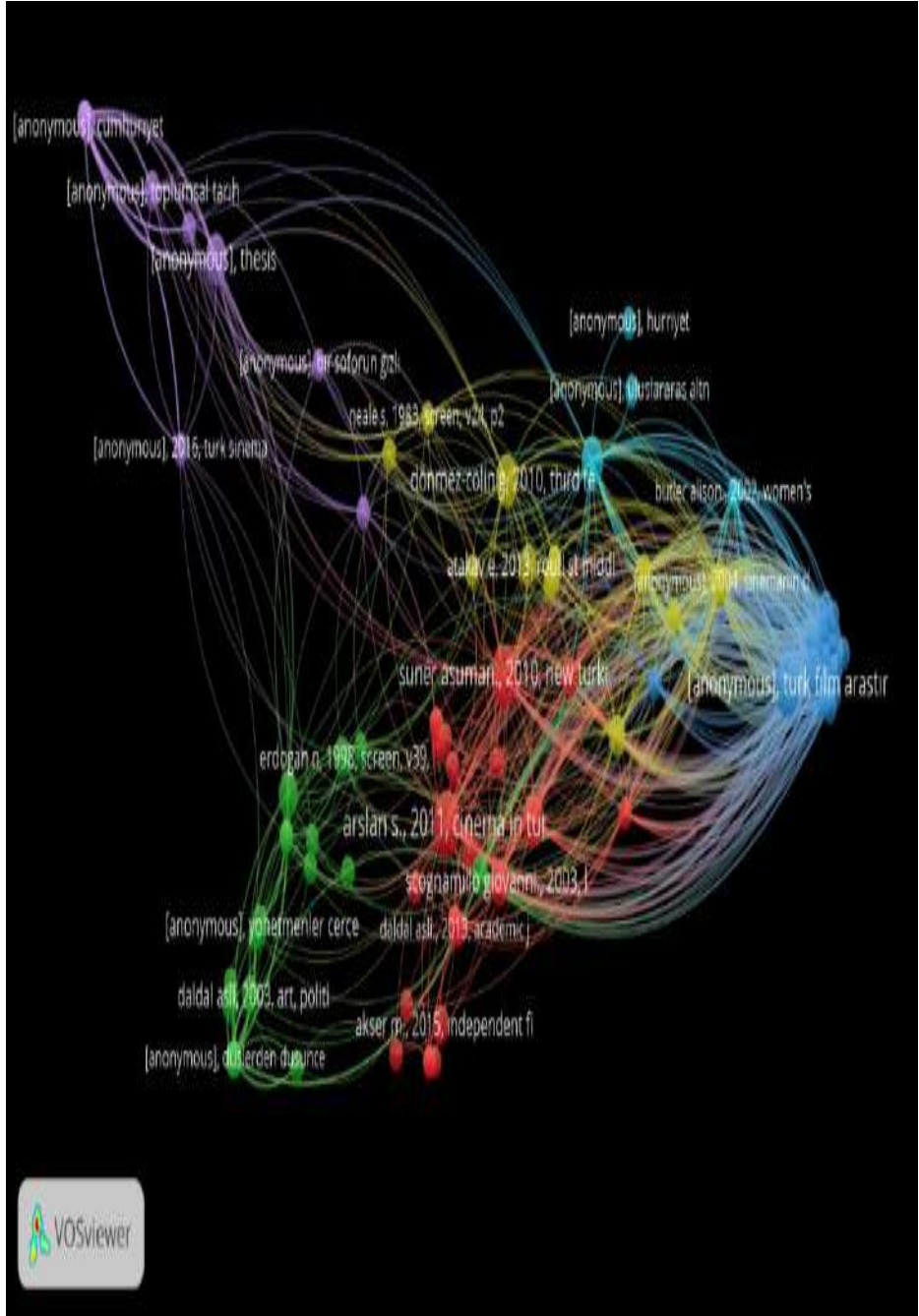
4.1.5.1. Atıf Yapılan Referansların Birlikte Atıf İlişki Analizi

Şekil 17, atıf yapılan referansların birlikte atıf ilişkilerini gösteren bir ağ haritasıdır. Bu analiz, belirli bir akademik alandaki referansların nasıl ilişkilendiğini ve hangi çalışmaların literatürde merkezi bir konumda yer aldığını anlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Analiz sürecinde VOSviewer yazılımı kullanılarak, birlikte atıf yapılan referanslar üzerinden bir bağlantılık ağı oluşturulmuş ve bu ağ, belirli eşik değerleri dahilinde görselleştirilmiştir. İlk aşamada, birlikte atıf ilişkileri incelenerek en az iki kez atıf almış referanslar belirlenmiş ve toplam 1785 referans arasından 95'inin bu eşik değerini sağladığı tespit edilmiştir. Ancak, ağın daha anlamlı ve bağlantılı bir yapıda oluşabilmesi için bağlantı gücü en yüksek 90 referans seçilerek harita oluşturulmuştur. Daha sonra, bu referanslar arasındaki birlikte atıf ilişkileri analiz edilerek toplam bağlantı gücü hesaplanmış ve ağın temel yapısı ortaya çıkarılmıştır.

Oluşturulan ağ haritasına bakıldığında, farklı renklerle gruplandırılmış kümelerin varlığı dikkat çekmektedir. Bu kümeler, literatürde birbirine daha sık referans veren çalışmaları temsil etmekte olup, belirli alt alanların varlığını göstermektedir. Şekilde yer alan düğümlerin büyüklüğü, referansların birlikte atıf gücünü ifade etmekte, büyük düğümler ilgili alandaki en etkili çalışmaları işaret etmektedir. Özellikle merkezde konumlanan Arslan (2011), Suner Asuman (2010), Donmez-Colin (2010) ve Scoognamiglio Giovanni (2003) gibi referanslar, alandaki temel kaynaklar olarak öne çıkmaktadır. Bu kaynakların geniş çapta referans gösterilmesi, literatürde önemli bir yer edindiklerini göstermektedir. Ağın genel yapısı incelendiğinde, belirli düğümler arasında güçlü bağlantıların olduğu, ancak bazı referansların ağın kenarında konumlandığı görülmektedir. Merkezdeki düğümlerin yoğun bir şekilde birbirleriyle bağlantılı olması, alandaki temel çalışmalar arasında güçlü bir ilişki bulunduğunu gösterirken, kenarda yer alan düğümler daha spesifik veya yeni gelişmekte olan alt alanlara işaret etmektedir.

Şekil 17'de yer alan bağlantı yoğunluğu, literatürde belirli çalışmaların birbirleriyle sıkı ilişki içerisinde olduğunu ve belirgin alt alanların oluştuğunu ortaya koymaktadır. Sarı ve mavi kümelerin daha güncel ve özgün bir alt alanı temsil ettiği düşünülürken, kırmızı ve yeşil kümelerin alanın köklü ve daha geniş çaplı araştırmalarını içerdiği söylenebilir. Bu durum, akademik alanda mevcut bilgi yapısını anlamak ve gelecekteki araştırmalara yön vermek açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Ayrıca, farklı kümeler arasındaki çapraz bağlantılar, disiplinler arası çalışmaların varlığına işaret etmekte ve literatürdeki olası etkileşim alanlarını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, ağ haritası yalnızca mevcut literatürün haritalandırılmasını sağlamakla kalmayıp,

aynı zamanda gelecekte yapılabilecek akademik çalışmalar için de yol gösterici bir işlev üstlenmektedir.

Şekil 17. Atıf Yapılan Referansların Birlikte Atıf İlişkilerini Gösteren Ağ Haritası

4.1.5.2. Atıf Yapılan Kaynakların Birlikte Atıf İlişki Analizi

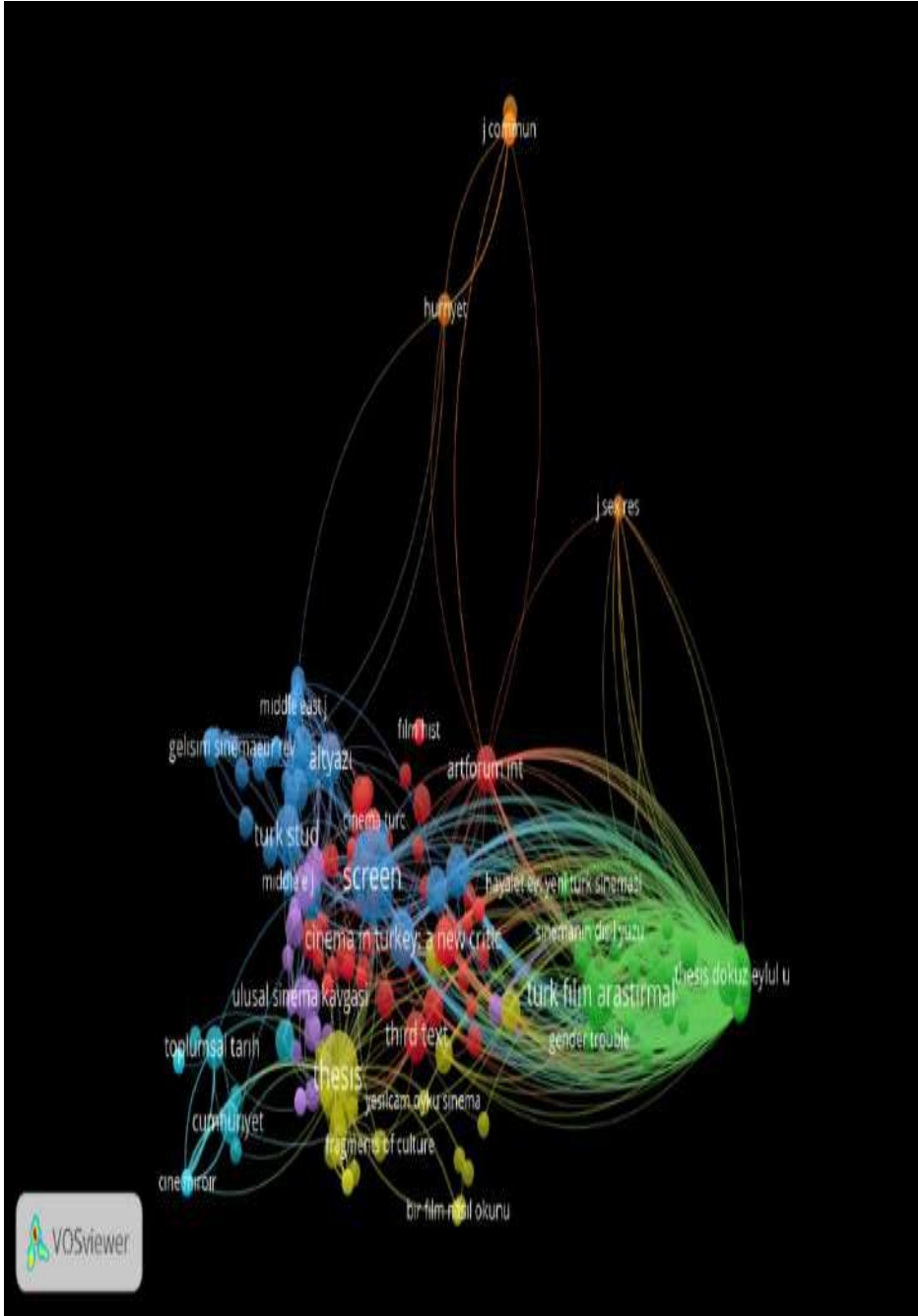
Şekil 18, atıf yapılan kaynakların birlikte atıf ilişkilerini gösteren bir ağ haritasıdır. Bu analiz, belirli bir akademik alanda kullanılan kaynakların birbirleriyle nasıl ilişkilendiğini ve hangi kaynakların literatürde merkezi bir rol üstlendiğini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. VOSviewer yazılımı kullanılarak yapılan analizde, en az iki kez atıf almış 1511 kaynak arasından 203'ü eşik değerini karşılamıştır. Ardından, bu kaynakların birlikte atıf ilişkileri dikkate alınarak toplam bağlantı gücü en yüksek 203 kaynak seçilmiş ve görselleştirilmiştir. Elde edilen ağ, literatürde kullanılan kaynakların etkileşimlerini detaylı bir şekilde analiz etmeye olanak tanımaktadır.

Ağ haritasına bakıldığında, belirgin kümelerin oluştuğu ve farklı renklerle gösterildiği görülmektedir. Bu kümeler, belirli araştırma alanlarında yoğunlaşan kaynakları ifade etmekte ve hangi konuların akademik literatürde daha fazla bütünleşmiş olduğunu göstermektedir. Büyük ve merkezi konumda yer alan düğümler, literatürde en çok atıf yapılan ve güçlü bağlantılara sahip olan kaynakları temsil etmektedir. Örneğin, Screen, Cinema in Turkey: A New Criticism, Turk Film Arastirmalari, Third Text gibi kaynaklar ağın merkezinde yer almakta ve diğer kaynaklarla yoğun bir ilişki ağına sahiptir. Bu durum, söz konusu kaynakların akademik alanda temel referanslar arasında yer aldığını ve geniş çapta kullanıldığını göstermektedir.

Şekilde görülen bağlantı yapısı incelendiğinde, ağdaki kaynakların büyük ölçüde bağlantılı olduğu, ancak bazı kaynakların kenarlarda konumlandığı gözlemlenmektedir. Bu, bazı kaynakların spesifik alt alanlara yönelik olduğunu ya da literatürde daha az referans verildiğini göstermektedir. Özellikle sarı ve yeşil kümelerin farklı bir alt alanı temsil ettiği, kırmızı ve mavi kümelerin ise genel olarak daha köklü ve merkezi literatüre karşılık geldiği söylenebilir. Farklı kümeler arasındaki çapraz bağlantılar, belirli araştırma alanlarının birbirleriyle nasıl etkileşim halinde olduğunu anlamak açısından önem taşımaktadır. Örneğin, sinema çalışmaları ile medya teorileri arasındaki ilişkiler ya da belirli tarihsel ve sosyolojik yaklaşımların sinema literatürüne etkisi bu bağlantılar üzerinden yorumlanabilir.

Şekil 18'deki ağ haritası, akademik kaynakların birbirleriyle nasıl bütünleştiğini ve literatür içindeki merkezi kaynakları ortaya çıkarması açısından önemli bir araç sunmaktadır. Bu tür analizler, alandaki mevcut bilgi yapısını anlamaya, araştırmacıların hangi kaynakları dikkate alması gerektiğini belirlemeye ve disiplinler arası bağlantıları keşfetmeye yardımcı olmaktadır. Özellikle belirli konuların akademik tartışmalar içindeki konumunu ve hangi

kaynakların bu tartışmalarda belirleyici olduğunu anlamak açısından bu tür birlikte atıf analizleri kritik bir rol üstlenmektedir.

Şekil 18. Atıf Yapılan Kaynakların Birlikte Atıf İlişkilerini Gösteren Ağ Haritası

4.1.5.3. Atıf Yapılan Yazarların Birlikte Atıf İlişki Analizi

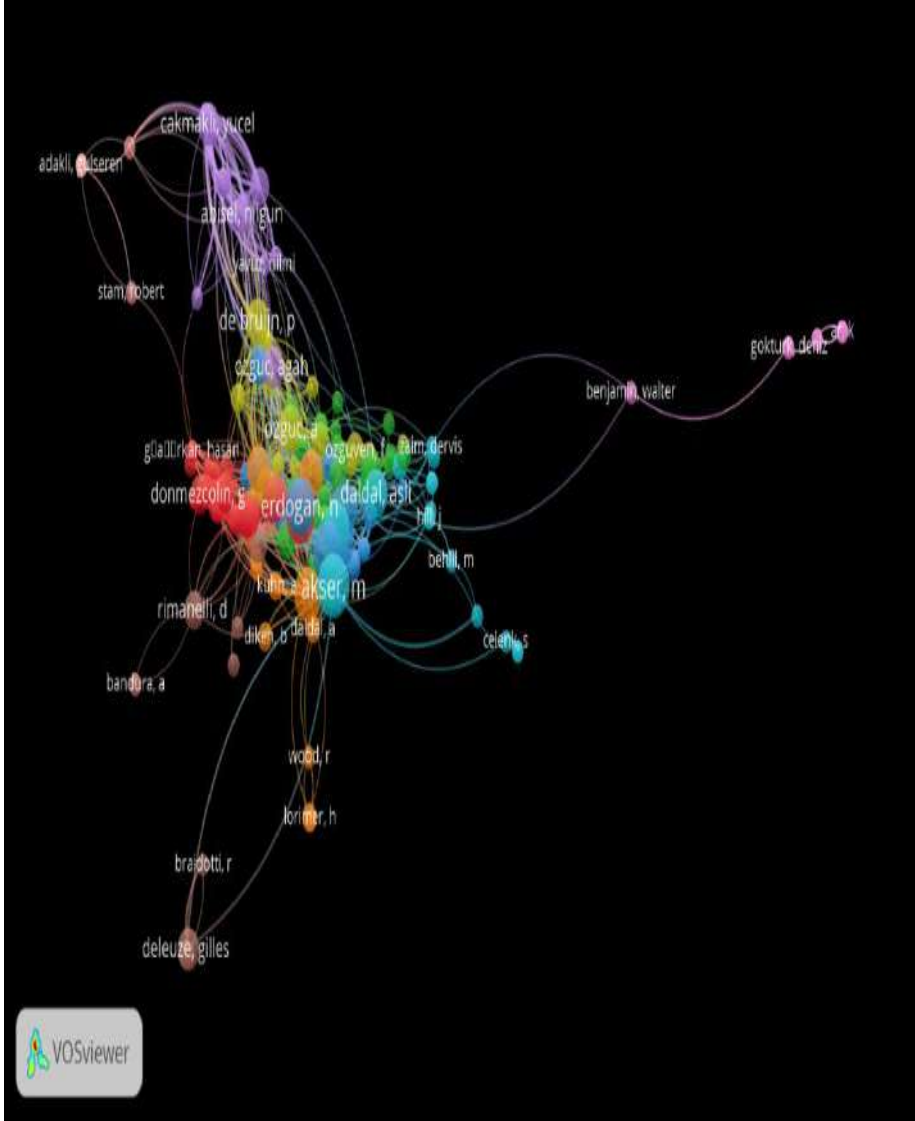
Şekil 19, atıf yapılan yazarların birlikte atıf ilişkilerini gösteren bir ağ haritasıdır. Bu analiz, akademik literatürde en fazla referans gösterilen yazarların birbirleriyle nasıl ilişkilendiğini ve hangi akademisyenlerin belirli araştırma alanlarında merkezi bir konumda yer aldığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. VOSviewer yazılımı kullanılarak yürütülen analizde, en az iki kez atıf almış 1126 yazar arasından 185'i belirlenen eşik değerini sağlamış ve bağlantı gücü en yüksek olan bu yazarlar seçilerek harita oluşturulmuştur. Böylece, ilgili akademik alanda en çok referans verilen yazarlar arasındaki atıf ilişkileri görselleştirilmiştir.

Oluşturulan ağ haritasına bakıldığında, belirgin kümelenmelerin olduğu ve farklı renklerle gösterilen grupların varlığı dikkat çekmektedir. Bu kümeler, belirli akademik yaklaşımları veya araştırma konularını temsil etmektedir. Büyük ve merkezde konumlanan düğümler, literatürde en fazla referans verilen ve diğer yazarlarla yoğun bağlantılara sahip olan akademisyenleri göstermektedir. Özellikle "Erdoğan, N.", "Daldal, Asli", "Akser, M.", "Deleuze, Gilles", "Bandura, A.", "Benjamin, Walter" gibi isimler haritanın merkezi konumunda yer almakta olup, literatürde önemli bir etkiye sahip oldukları görülmektedir. Bu durum, söz konusu yazarların alanlarında temel referanslar olarak kabul edildiğini ve geniş çapta atıf aldıklarını göstermektedir.

Ağ yapısı incelendiğinde, literatürde belirgin araştırma alanlarının bulunduğu ve yazarların bu alanlara göre gruplandığı gözlemlenmektedir. Örneğin, kırmızı ve sarı kümeler sinema çalışmaları ve medya teorileri alanında en fazla atıf yapılan yazarları içerirken, mavi ve yeşil kümeler sosyoloji ve kültürel çalışmalar gibi farklı disiplinlerden gelen akademik katkıları göstermektedir. Ayrıca, bazı yazarlar farklı kümeler arasında konumlanarak disiplinler arası etkileşimlerin varlığına işaret etmektedir. Çapraz bağlantılar, akademik çalışmalardaki metodolojik veya kuramsal kesişim noktalarını analiz etmek açısından önemli ipuçları sunmaktadır.

Şekil 19'da görülen ağ haritası, literatürde hangi yazarların öne çıktığını, hangi akademisyenlerin belirli araştırma alanlarında merkezi bir konumda yer aldığını ve farklı akademik gelenekler arasındaki etkileşimleri ortaya koymaktadır. Bu tür bir birlikte atıf analizi, akademik literatürde hangi isimlerin belirleyici olduğunu anlamak, belirli alanlarda güçlü etkileşimleri tespit etmek ve gelecekteki araştırmalar için önemli teorik çerçeveleri belirlemek açısından değerli bir bakış açısı sunmaktadır. Özellikle belirli

disiplinler arasında köprü görevi gören yazarların belirlenmesi, ilgili alanda disiplinler arası çalışmaların gelişimi açısından önemli bir adımdır.

Şekil 19. Atıf Yapılan Yazarların Birlikte Atıf İlişkilerini Gösteren Ağ Haritası

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, Türk sineması üzerine yapılan akademik çalışmaların bibliyometrik analiz yöntemiyle değerlendirilmesi amaçlanmış ve elde edilen bulgular ışığında, alandaki akademik üretkenlik eğilimleri, en fazla çalışılan

konular, en etkili yazarlar, akademik iş birlikleri ve uluslararası etkileşimler detaylandırılmıştır. WoS veri tabanında indekslenen akademik yayınlar incelenerek, Türk sineması çalışmalarının yıllar içindeki değişimi analiz edilmiş ve bu alandaki bilimsel üretimin nasıl şekillendiği ortaya konmuştur. Elde edilen veriler, sinema araştırmalarının belirli dönemlerde artış gösterdiğini, belirli temaların daha fazla ön plana çıktığını ve akademik iş birliklerinin özellikle bazı kurumlar ve ülkeler arasında yoğunlaştığını göstermektedir.

Türk sineması üzerine yapılan akademik çalışmalar, genellikle Yeşilçam dönemi, bağımsız sinema, toplumsal cinsiyet çalışmaları, göç ve kimlik anlatıları, dijitalleşme ve politik sinema gibi temalar etrafında şekillenmektedir. Literatürde, belirli konuların yoğun bir şekilde ele alındığı, ancak bazı alanların yeterince çalışılmadığı görülmektedir. Örneğin, Türk sinemasında türler, seyirci çalışmaları, yapım süreçleri ve sinema ekonomisi gibi konuların akademik çalışmalar içerisinde daha az yer aldığı belirlenmiştir. Bu durum, gelecekteki akademik araştırmalar için önemli bir fırsat sunmakta ve literatürdeki boşlukları dolduracak yeni çalışmaların gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Yapılan analizler, Türk sineması araştırmalarının büyük ölçüde belirli akademik merkezler etrafında yoğunlaştığını ve bilimsel üretkenliğin daha çok belirli yazarlar, kurumlar ve ülkeler arasında şekillendiğini göstermektedir. Türkiye'deki belirli üniversiteler, Türk sineması üzerine yapılan akademik çalışmaların büyük bir kısmını üretirken, uluslararası iş birliklerinin daha çok Avrupa ve Kuzey Amerika'daki akademik kurumlarla gerçekleştiği görülmektedir. İngiltere, Hollanda, Belçika, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerle yapılan akademik iş birlikleri dikkat çekerken, bölgesel iş birliklerinin sınırlı olduğu ve özellikle Asya, Orta Doğu ve Latin Amerika ile akademik etkileşimlerin nispeten düşük kaldığı belirlenmiştir. Bu durum, Türk sineması araştırmalarının küresel ölçekte daha fazla görünürlük kazanması için uluslararası iş birliklerinin çeşitlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Türk sineması üzerine yapılan akademik çalışmaların büyük bir kısmı, belirli dergiler ve yayınevleri tarafından yayımlanmakta olup, yayın yapılan dergilerin çeşitliliğinin artırılması gerekmektedir. Özellikle uluslararası endeksli dergilerde daha fazla yayın yapılması, Türk sineması çalışmalarının küresel akademik literatürde daha fazla yer edinmesini sağlayacaktır. Bunun yanı sıra, atıf analizleri, belirli yazarların ve akademik yayınların alan içinde daha fazla referans alarak merkezî bir konumda olduğunu göstermektedir. Ancak, sinema

çalışmalarında kuramsal ve metodolojik çeşitliliğin artırılması, bu alanın daha geniş bir akademik çerçevede ele alınmasını sağlayacaktır.

Elde edilen bulgular, bibliyometrik analizlerin sinema araştırmalarına yeni bir bakış açısı sunduğunu ve akademik literatürdeki eğilimleri belirlemeye yardımcı olduğunu göstermektedir. Türk sineması çalışmalarında gelecekte daha kapsamlı ve disiplinler arası araştırmaların yapılması, akademik literatüre önemli katkılar sunacaktır. Özellikle veri odaklı araştırmalar, görsel analiz teknikleri ve dijital arşivleme yöntemlerinin daha fazla kullanılması, sinema çalışmalarının metodolojik çeşitliliğini artıracaktır.

Sonuç olarak, bu çalışma, Türk sineması üzerine yapılan akademik çalışmaların bilimsel literatürde nasıl bir konuma sahip olduğunu ortaya koymuş ve gelecekte hangi araştırma alanlarının daha fazla ön plana çıkması gerektiğine dair önemli çıkarımlarda bulunmuştur. Türk sineması çalışmaları, akademik üretkenliğin artırılması, uluslararası iş birliklerinin güçlendirilmesi ve disiplinler arası yaklaşımların teşvik edilmesiyle daha kapsamlı bir hale getirilebilir. Gelecekte yapılacak araştırmaların, sinema ve medya çalışmalarına yeni perspektifler kazandıracağı ve Türk sinemasının akademik dünyadaki yerini daha da sağlamlaştıracağı düşünülmektedir.

Bununla birlikte, Türk sinemasına yönelik akademik çalışmaların yalnızca WoS veri tabanına sınırlı kalmaması gerektiği de göz önünde bulundurulmalıdır. Diğer endeksler, veri tabanları ve yerel arşivler kullanılarak yapılacak kapsamlı araştırmalar, geçmiş dönemin kültürel zenginliğini ve günümüzün yapısal dönüşümlerini çok boyutlu biçimde inceleme fırsatı sunacaktır. Özellikle Türkiye'nin farklı bölgelerindeki üniversitelerde yapılan tez çalışmalarına ulaşılması ve bu tezlerdeki bulguların uluslararası literatürle karşılaştırılması, Türk sineması çalışmalarını daha da derinleştirebilir.

Sonuç olarak, bu kitapta ortaya konulan bibliyometrik analiz, Türk sineması araştırmalarının mevcut durumunu haritalandırırken aynı zamanda yeni araştırma alanlarına dair önemli ipuçları sunmuştur. Kuramsal ve yöntemsel çeşitliliğin teşvik edilmesi, farklı disiplinlerden araştırmacıların iş birliği yapması ve dünya sinemalarıyla kıyaslamalı incelemelerin yaygınlaşması, Türk sinemasının akademik alandaki etkisini artıracaktır. Böylece, Türk sineması çalışmaları hem ulusal hem de uluslararası ölçekte daha derinlikli, kapsayıcı ve yenilikçi araştırma projeleriyle zenginleşme potansiyeline sahip olacaktır.

KAYNAKLAR

- Aker, H., Ateş, C. & Genç, M. (2023). Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalının göstergibilim ile imtihanı: Bibliyometrik bir analiz. *Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 5(2), 23-43. <https://doi.org/10.55055/mekcad.1361863>
- Al, U. (2008). Türkiye'nin bilimsel yayın politikası: Atıf dizinlerine dayalı bibliyometrik bir yaklaşım. *Doktora tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Al, U. & Coştur, R. (2007). Türk Psikoloji Dergisi'nin bibliyometrik profili. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(2), 142-163.
- Alkan, G. (2014). Türkiye'de muhasebe alanında yapılan lisansüstü tez çalışmaları üzerine bir araştırma (1984-2012). *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 61, 41-52.
- Anonymous. (1978). Turkish Cinema, A. Guseinov. *Soviet Film*, 78(12), 42.
- Arık, E., & Akgün, H. (2019). Türk sinemasında gazeteci kimliğinin temsili. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, 34, 196-220. <https://doi.org/10.17829/turcom.664219>
- Arslan, E. (2022). Sosyal bilim araştırmalarında VOSviewer ile bibliyometrik haritalama ve örnek bir uygulama. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 33-56.
- Arslantepe, M. (2014). Türk romanı ve Türk sineması ilişkileri. *Marmara İletişim Dergisi*, 14(14), 125-142.
- Artsın, M. (2020). Bir metin madenciliği uygulaması: VOSviewer. *Eskişehir Teknik Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi B-Teorik Bilimler*, 8(2), 344-354.
- Beyoğlu, S. (2018). *İmparatorluktan Cumhuriyete Türk sineması (1895-1939)*. H. Yılmaz Odabaşı (Ed.). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Candan, F. (2022). Türkiye'de bilim kurgu sineması ile ilgili yapılan tezlerin bibliyometrik analizi. *Intermedia International e-Journal*, 9(16), 54-76. <https://doi.org/10.56133/intermedia.1108406>
- Castillo-Vergara, M., Alvarez-Marin, A. & Placencio-Hidalgo, D. (2018). A bibliometric analysis of creativity in the field of business economics. *Journal of Business Research*, 85, 1-9.

- Çeliktemel Thomen, Ö. (2010). Osmanlı İmparatorluğu'nda sinema ve propaganda (1908-1922). *Kurgu*, 23(1), 1-17.
- Çınar, S. (2025). A worker's suicide as the collapse of masculinity: The analysis of the movie My father's wings. *MCS-Masculinities and Social Change*, 14(1), 27-48. <https://doi.org/10.17583/msc.14461>
- Demir Askeroğlu, E. (2018). Uluslararası TOJDAC dergisinin bibliyometrik analizi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, 8(2), 190-202.
- Dönmez Colin, G. (2010). Women in Turkish cinema: Their presence and absence as images and as image-makers. *Third Text*, 24(1), 91-105. <https://doi.org/10.1080/09528820903488976>
- Dugan, S. E. (2025). Yakın dönem Türk sinemasında iktidar kavramına Weber'ci bir bakış: Okul Tıraşı ve Çatlak film örnekleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 128-147. <https://doi.org/10.17755/esosder.1505473>
- Erbalaban Gürbüz, Ö. (2015). Yeni (bağımsız) Türk sinemasında kitle iletişim aracı olarak televizyonun temsili. *Selçuk İletişim*, 8(4), 266-280. <https://doi.org/10.18094/si.99349>
- Erus, Z. (2013). Film endüstrisi ve dağıtım: 1990 sonrası Türk sinemasında dağıtım sektörü. *Selçuk İletişim*, 4(4), 5-16. <https://doi.org/10.18094/si.10923>
- Eşidir, Y. & Gültekin, A. B. (2023). A bibliometric analysis on life cycle assessment of bricks. *Periodica Polytechnica Architecture*, 54(1), 63-72.
- Eşidir, O. V., Bak, G., Altıntop, M. & Bak, A. (2024). Türk dizileri konulu akademik çalışmalar: Bir bibliyometrik analiz. 6. *Uluslararası Karadeniz Modern Bilimsel Araştırmalar Kongresi* (23-25 Ağustos 2024, Trabzon), 946-969. R. Baltezarević (Ed.), *Kongre Bildirileri Kitabı* (ISBN: 978-625-367-832-6). Erişim adresi: https://tr.blackseacountries.org/_files/ugd/614b1f_e4c5b85afe234a49a9fd8c0db1a8d446.pdf.
- Hepkon, Z. & Şakı Aydın, O. (2010). Türk sinemasının görünmeyen öznesi: İşçiler. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 12, 79-103.

- İnceoğlu, Ç. (2014a). Türkiye’de akademik sinema yazınının on yılı (2002–2011): Bibliyometrik bir analiz. *Selçuk İletişim*, 8(3), 182-200. <https://doi.org/10.18094/si.68297>
- İnceoğlu, Ç. (2014b). Türkiye’de sinemayı konu alan doktora tezleri üzerine bibliyometrik bir çözümleme. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 21, 31-50. <https://doi.org/10.16878/gsuilet.96674>
- Karagöz, B. & Şeref, İ. (2019). Yunus Emre ile ilgili araştırmaların bibliyometrik analizi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 27, 123-141.
- Kızıloğlu, E. (2022). Kadın akademisyenler üzerine yapılan çalışmaların sistematik bir analizi: Scopus veri tabanı örneği. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57(1), 458-476.
- Kozan, E. (2021). Dijital animasyon ve görsel efekt teknolojilerinin Türk sinemasında kullanımı. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 78-88. <https://doi.org/10.46442/intjcss.882908>
- Kuruoğlu, H., & Salman, S. (2017). Medyada yaşlılık ve Türk sinemasında yaşlılık temsili. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 1-23.
- Lury, K. (2010). Children in an open world: Mobility as ontology in New Iranian and Turkish cinema. *Feminist Theory*, 11(3), 283–294. <https://doi.org/10.1177/1464700110376279>
- Oktan, A. (2013). Türk sinemasında hegemonik erkeklikten erkeklik krizine: Yazı-Tura ve erkeklik bunalımının sınırları. *Selçuk İletişim*, 5(2), 152-166. <https://doi.org/10.18094/si.88906>
- Ormanlı, O. (2012). Dijitalleşme ve Türk sineması. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication (TOJDAC)*, 2(2), 32.
- Osmanoğlu, Ö. (2016). Türk sinemasında dış göç olgusu: Sosyo-kültürel karşılaşmalar, kimlik çatışması ve yabancılaşma. *Marmara İletişim Dergisi*, 25, 77-98.
- Önder, S. & Baydemir, A. (2005). Türk sinemasının gelişimi (1895-1939). *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 113-135.
- Öztürk, S. (2006). Türk sinemasında ilk sansür tartışmaları ve yeni belgeler. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 5, 47-76.

- Öztürk, S. (2013). Türk sinema tarihinin altpolitikası (1896-1923). *Selçuk İletişim*, 8(1), 251-262. <https://doi.org/10.18094/si.48162>
- Özuyar, A. (2017). *Sessiz dönem Türk sinema tarihi (1895-1922)*. F. Güllüoğlu (Ed.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics. *Journal of Documentation*, 25, 348-349.
- Saydam, B. (2020). Türk sineması'nın tarihine genel bir bakış. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 18(36), 401-424.
- Sayıcı, F. (2018). 1990 sonrası Türk sinemasında gerçekçilik. *TRT Akademi*, 3(5), 460-469.
- Tugen, B. (2014). 1960-1980 darbeleri arasında Türk sinemasında düşünce oluşumu ve filmlerin sosyolojik görünüşleri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 3(7), 159-175.
- Wallin, J. (2005). Bibliometric methods: Pitfalls and possibilities. *Basic and Clinical Pharmacology and Toxicology*, 97(5), 261-275.
- Web of Science (2024). *Web of Science (WoS) Core Collection*. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search> (Erişim tarihi:01.03.2025).
- Yenen, İ. (2012). Türk sinemasında İslam(cılık) pratiği: Milli Sinema örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 240-271.
- Yıldıran Önk, Ü. (2011). Türk televizyon dizilerinde tüketimin temsili. *Yaşar Üniversitesi Dergisi*, 6(23), 3866-3877.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Zupic, I. & Čater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429-472.

ISBN: 978-625-378-201-6